

Jó annak, aki könyörül és
kölcönt ad,
aki a törvény szerint intézi
dolgait,
mert soha meg nem inog.
Örökké emlékezetben marad
az igaz.

Zsolt 112,5–6

Új Ember

MAGYARORSZÁG KATOLIKUS HETILAPJA

LXXXI. évf. 22. • (4005.)
2025. június 1. • Ára 445 Ft

A jó pásztor kiteszi a lelkét a rábízottakért

Boldog Apor Vilmos emléknapija Győrben

Fotó: Merényi Zita

Boldog Apor Vilmos vértanú püspök emléknapiján, május 23-án Veres András győri megyéspüspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke főcelebrálásával ünnepi szentmisét mutattak be a Nagyboldogasszony-székesegyházban. Orosz Atanáz miskolci megyéspüspök volt a szentmise szónoka, a szertartáson többek között Pápai Lajos nyugalmazott győri püspök koncelebrált.

Veres András győri püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke köszöntötte az emlékmisén megjelenteket, köztük az ünnepre érkezett máltai lovagokat és a Boldog Apor Vilmos Imaszövetség tagjait, majd a vértanú győri püspök közbenjárását kérte új papi és szerzetesi hivatásokért, valamint az egész egyházmegyéért, a győri egyházmegyei zsinat lelki-szellemi gyümölcseiért. A szentmisében az evangéliumi szakasz Boldog Apor Vilmos emléknapiján a jó pásztorról szólt. A jó pásztor életét adja juhaiért – mondja Jézus, és ekkor önmagáról és az őt követők kapcsolatáról beszél.

A szentmise szónoka Orosz Atanáz miskolci megyéspüspök volt. Homíliájában az el-

hangzott evangéliumról szólva kiemelte: Jézus, a jó pásztor mindhalálig szerette az övéit, nálánál nagyobb szeretete senkinek nincs. Boldog Apor Vilmos püspök bizonyítottan szeretetből adta oda életét a híveiért vértanúságában; róla és a nemes gesztusairól, áldozatkészségükről ismert magyar főpásztorok mindegyikére is emlékezünk – tette hozzá Orosz Atanáz, mások mellett Meszlényi Zoltánt és Romzs Tódort is megemlítve.

A szónok rámutatott, hogy Boldog Apor Vilmos nemcsak a végső pillanatban, hanem hosszú éveken át szolgálta jó pásztorként a híveket, halála előtt egy évvel így vallott: „népem iránti szeretetem vezérel”.

(Folytatás a 3. oldalon)

Találkozás Mar Awa asszír keleti katolikusszal

Mar Awa – a Szent Tamás apostol alapította Asszír Keleti Egyház pátriárkája – részt vett XIV. Leó pápa péteri szolgálatát megnyitó szentmiséjén Rómában, majd Budapestre érkezett, ahol május 20-án politikusokkal, püspökökkel találkozott, 21-én este pedig előadást tartott a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen az asszír keresztények helyzetéről.

(Folytatás a 2. oldalon)

Az egységért meg kell küzdeni

Beszélgetés Erdő Péter bíboros, prímással a budapesti Café Franciscóban

Erdő Péter bíboros, prímás volt május 20-án a budapest-belvárosi Café Franciscó vendége. Kiemelkedő volt az érdeklődés; a hely teljesen megtelt, sokan az utcáról követték a beszélgetést. A főpásztort Rónaszéki János, a pestszenterzsébeti Szent Erzsébet-templom káplánja, a keresztény missziós kávézó ötletgazdája kérdezte Ferenc és XIV. Leó pápáról, az Egyház mibenlétéről, egységről és szinodalitásról.

(Folytatás a 8. oldalon)

Képeikkel az evangéliumot hirdetik

A Magyar Kurír sajtófotó-kiállítása Szombathelyre érkezett

Merényi Zita és Lambert Attila, a Magyar Kurír fotóriporterei képeiből nyílt kiállítás május 20-án a Martineum Felnőttképző Akadémia épületében. A *Szent pillantással* című sajtófotó-kiállítás a Magyar Katolikus Egyház elmúlt tíz évét mutatja be. Az esemény fővédnöke Erdő Péter bíboros, prímás és Veres András győri megyéspüspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke.

(Bővebben a 12. oldalon)

Fotó: Merényi Zita

A kiállítás egyik képén Brenner József atya látható, amint kilép a rábakethelyi kegyhelyről testvére csonterekljéjével (a fotó 2018 májusában készült, Brenner János boldoggá avatása után)

A remény felnyúlik az égbe, megkapaszkodik Istenben

Nagymarosi ifjúsági találkozó tavasszal

Reményre hívtál – ezzel a mottóval rendezték meg május 24-én a szentévi tavaszi nagymarosi ifjúsági találkozót, amelyen a főelőadó Czopf Éva Klára Szent Ferenc-kisnővér volt, a délutáni szentmise főcelebránsa és szónoka pedig Martos Levente Balázs esztergom-budapesti segédpüspök.

A találkozó választott jelmondata egybecseng a szentévi mottójával – A remény reményre égető szükségünk van korunkban. De milyen reményre vagyunk meghívva? A lelkinap résztvevői erre a kérdésre kaphattak választ a programok során. Szent Ferenc kisnővérei, akiknek többek között Arlón is van missziójuk, ráhangolódással, előadással és tanúságtételekkel is segítettek felismerni ezt.

A nagymarosi plébánia hatalmas udvarára az ország minden tájáról, sőt a Felvidékről és Erdélyből is érkeztek fiatalok és idősebbek. A találkozó résztvevői meglepetést készíthettek XIV. Leó pápának: egy könyvből írhatták kedves szavait, üzeneteiket, áldásaikat.

A nap első felében a Csendre hangolva zenekar végzett szolgálatot. Szűz Mária, a keresztények segítsége ünnepén a reggeli imádságot Szent Ferenc kisnővérei vezették. „Ferenc pápa a remény anyjának nevezi Máriát. Ő olyan asszony, aki figyel, és úgy fogadja el a létezést, ahogyan az adja magát, egészen a legsötétebb pillanatokig, amikor Fiát a fára szegezik. Mária

a remény anyja az ingatag tanítványok közösségében.”

Az egybegyűlteket Dobszay Benedek OFM köszöntötte, majd lendületes, örömteli tánc vette kezdetét a plébániakertben, és köszöntötték a hetvenöt éves Kemenes Gábor atyát.

Czopf Éva Klára szerzetes nővér előadásában tíz pontban foglalta össze a keresztény remény okait. Ezek közül az első, hogy hivatásunk a színelátás, azaz hogy már itt, a földön Isten szemével tekintünk a dolgokra.

Életszemléletünkől függ az életminőségünk – mondta. Ha remélünk, akkor a jót várjuk. A remény fényét nem olthatják ki a sikertelenségek vagy a történelem kudarcai, mert ezek a szeretet sérthetetlen hatalmába vannak elrejtve. Klára nővér hangsúlyozta: a remény az akarat válasza az értelem által meglátott jóra, és bizalom, hogy ezt el is érjük. A remény felnyúlik az égbe, hogy ott szilárdan megkapaszkodjon Istenben; kitágítja a szívünket, az ár ellen úszik.

(Folytatás az 5. oldalon)

ISSN 0133-1205

9 770133 120548

XIV. Leó pápa május 21-én a Szent Péter téren tartotta első általános kihallgatását, melynek keretében folytatta a Jézus Krisztus, a mi reménységünk című jubileumi katekézissorozatot. Ferenc pápa legutóbb, március 16-án az irgalmas Atyáról szóló példabeszédről (Lk 15,11–32) elmélkedett; Leó pápa mai beszédének témája: *A magvető* – „Sok mindenre tanította őket példabeszédekben” (Mt 13,3a).

A Szentatya más nyelveken is összefoglalta katekézisét, üdvözölte a jelen lévő híveket, felhívást tett közzé a Gázai övezetben élők érdekében, és az egy hónapja elhunyt Ferenc pápáról is megemlékezett. Az általános kihallgatás a Miatyánk elimádkozásával és apostoli áldással zárult. Az alábbiakban XIV. Leó pápa teljes katekézisének fordítását közreadjuk.

Kedves testvéreim!
Örömmel üdvözöllek benneteket ezen az első általános kihallgatásomon. Ma folytatom a Ferenc pápa által elkezdett jubileumi katekézissorozatot, melynek témája: Jézus Krisztus, a mi reménységünk. Folytatjuk az elmélkedést Jézus példabeszédein, melyek segítenek visszanyerni a reményt, mert megmutatják, hogyan működik Isten a történelemben. Ma egy kissé különleges példabeszéd-

Aki „tékozlóan” szeret bennünket

XIV. Leó folytatta a jubileumi katekézissorozatot

nél szeretnék elidőzni, mert ez egyfajta bevezetés az összes példabeszédhez. A magvető példabeszédére gondolok (vö. Mt 13,1–17). Bizonyos értelemben ebben a történetben azt ismerhetjük fel, hogy miként kommunikál Jézus, s ebből sokat tanulhatunk arra vonatkozóan is, hogy miként hirdessük ma az evangéliumot.

Minden példabeszéd egy, a mindennapi életből vett történetet mond el, mégis valami többet akar közölni velünk, mélyebb értelemlre utal. A példabeszéd kérdéseket vet fel bennünk, arra hív, hogy ne álljunk meg az elénk tárt képnél. Az elmesélt történet vagy a felvázolt

kép előtt feltehetem magamnak a kérdést: hol vagyok én ebben a történetben? Mit mond ez a kép az én életemnek? A példabeszéd jelentésű parabola szó ugyanis a görög parabolain igéből származik, ami azt jelenti, hogy elédob.

A példabeszéd egy olyan szót dob elé, amely provokál, arra késztet, hogy rákérdezzek magamra, kérdőre vonjam magamat. A magvetőről szóló példabeszéd Isten igéjének dinamikájáról és az általa kiváltott hatásokról beszél. Valójában az evangélium minden szava olyan, mint egy, az életünk talajába vetett mag. Jézus sokszor használja a mag képét, külön-

böző jelentésekkel. Máté evangéliumának tizenharmadik fejezetében a magvetőről szóló példabeszéd egy sor további rövid példabeszédet vezet be, némelyikük pontosan arról szól, ami a talajban történik: a búza és a konkoly, a mustármag, a mezőn elrejtett kincs.

Mi tehát ez a talaj? A szívünk, de a világ, a közösség, az Egyház is. Isten igéje ugyanis minden valóságot megtermékenyít és provokál. Az elején azt látjuk, amint Jézus kimegy a házból, és nagy tömeg gyűlik köréje (vö. Mt 13,1). Szava lenyűgöz és kíváncsivá tesz. Az embereket nyilvánvalóan sokféle helyzet jellemzi. Jézus szava mindenkire szól, de mindenkiben másképp működik. Ez a közeg lehetővé teszi, hogy jobban megértsük a példabeszéd értelmét.

Egy meglehetősen különös magvető megy ki vetni, aki nem törődik azzal, hova esik a mag. Oda is veti a magokat, ahol nem valószínű, hogy gyümölcsöt teremnek: az útra, a kövek közé, a bokrokba. Ez a viselkedés mehökkenti a hallgatót, és azt a kérdést szüli benne: hogyan lehetséges ez? Mi hozzászoktunk, hogy számba vegyük, megszámoljuk a dolgokat – néha

szükség is van rá –, de a szereetre ez nem áll! Az, ahogyan ez a „tékozló” magvető veti a magot, annak a képe, ahogyan Isten szeret bennünket. Való igaz, hogy a mag sorsa attól is függ, hogy a talaj miként fogadja, a talajnak milyen az állapota, de ebben a példabeszédben Jézus mindenekelőtt azt mondja, hogy Isten mindenféle talajra veti igéjének magját, bármilyen állapotban legyünk is: van, amikor felületesebbek és szétszórtabbak vagyunk; van, amikor elragad bennünket a lelkesedés; van, amikor az élet gondoljai nyomasztanak; de olyan is van, amikor rendelkezésre állunk és befogadóak vagyunk. Isten bizakodó, és reméli, hogy előbb-utóbb kihajt a mag. O így szeret bennünket: nem vár arra, hogy a legjobb talajjává váljunk, mindig nagylelkűen adja nekünk igéjét.

Talán éppen azért ébred bennünk vágy arra, hogy jobb talajjává legyünk, mert látjuk, hogy ő bízik bennünk. Ez az Isten nagylelkűségének és irgalmának szikláján nyugvó remény. Azzal, hogy Jézus elmondja, hogyan válik gyümölcstermővé a mag, önnön életéről is beszél. Jézus a szó, ő a mag. És a magnak, hogy

gyümölcsöt teremjen, meg kell hálnia. Ez a példabeszéd tehát azt üzeni nekünk, hogy Isten hajlandó „tékozolni” értünk, és Jézus kész meghalni annak érdekében, hogy átalakítsa életünket.

Van Gogh gyönyörű festménye jut eszembe: *A magvető naplementekor*. Ez a tűző napon dolgozó magvetőt ábrázoló kép a földműves fáradtságos munkájáról is beszél nekem. Szíven üt, hogy a magvető mögé Van Gogh a már érett gabonát festette. Ez kimondottan a remény képének tűnik számomra: így vagy úgy, de a mag meghozta gyümölcsét. Nem tudjuk pontosan hogyan, de így történt. A jelenet középpontjában azonban nem a magvető áll – őt oldalt látjuk –, hanem az egész festményt a nap képe uralja, talán azért, hogy arra emlékeztessen bennünket, hogy Isten irányítja a történelmet, még ha időnként hiányzóknak vagy távollevőnek tűnik is. A nap az, ami felmelegíti a talajt, és megérleli a magot. Kedves testvéreim, milyen élethelyzetben ér el bennünket ma Isten igéje? Kérjük az Úrtól annak kegyelmét, hogy mindig befogadjuk ezt a magot, az ő szavát. Ha pedig azt vesszük észre, hogy nem termékeny talaj vagyunk, ne csüggedjünk, hanem kérjük őt, hogy dolgozzon még rajtunk, hogy jobb talajjává váljunk!

Fordította: Tózsér Endre SP
Fotó: Vatican News

(Folytatás az 1. oldalról)

III. Mar Awa katolikosz kíséretében egyházból Magyarországra érkezett Mar Afram Athniet szíriai metropolita, Mar Narsai Bejnamin iráni, örményországi és georgiai püspök, valamint Mar Abris Youkhanan nohadrai és ninivei püspök. Május 20-án délután megbeszélést folytattak a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (MKPK) székhelyén Veres András győri megyéspüspökkel, az MKPK elnökével (képünkön). Ezt követően nyílt lehetőségünk a beszélgetésre.

– Kik alkotják ma az Asszír Keleti Egyházat, amelynek a pátriárkája?

– Az Asszír Keleti Egyház hívei ma leginkább diaszpórában élnek a nyugati országokban, a legtöbben Észak-Amerikában és Kanadában. Magam is az Egyesült Államokban születtem és nőttem fel. A hívek 90–95 százaléka nyugaton él, a többiek az egyház ősi területén, főként Irakban, a történelmi központban, de élnek nagyobb kisebbségek Szíriában, Iránban, Libanonban és Törökország egy részén is. Keleti egyház, amely nyugaton él – már ebből a megállapításból jól meg lehet érteni, milyen kihívásokkal kell szembenéznünk. Nyugaton élő híveink számára a legnagyobb kihívás, hogyan tudjuk megőrizni identitásunkat, ősi asszír egyházunkat, amely keletről ered, alapítója Szent Tamás; hogyan tudunk keleti egyházként élni nyugaton; hogyan tudjuk megőrizni a nyelvünket, a modern asszír nyelvet, amelyet az otthonainkban beszélünk; hogyan tudjuk megőrizni a szír liturgia nyelvét... Keleten pedig az jelenti a nagy a kihívást, hogy milyen nehéz a keresztények élete. Vannak országok, amelyek nem állnak

barátságosan a kereszténységhez – ott az a kihívás, hogyan éljük túl ezt a politikai hozzáállást. Ilyen a mi Kelet és Nyugat között megosztott egyházunk. Egyházvezetőként sokat beszélünk a híveinknek arról, hogy maradjanak őseik földjén, de ez nehéz kérdés.

– A patriarkátus székhelye hosszú időn át az USA-ban volt, nemrég helyezték vissza Mezopotámiába, Erbilbe. Tekinthejtük ezt is egy jelnek?

– Igen, ez is egy jel. 1933 óta a patriarkátus száműzetésben élt, el kellett mennie Irakból. 1940-ben került Amerikába, egészen 2015-ig, amikor elődöm visszahelyezte a székhelyet Irakba. Erbil városában lett a központunk, az iraki Kurdisztán fővárosában, mert ott könnyebb volt megtelepedni, segítő környezetben, és mert Irakban maradt híveink nagy része is Kurdisztán régióban él. Kevesen vannak Bagdadban és más iraki városokban. Kurdisztán régió segítségével meg tudunk telepedni, fel tudtuk építeni az új pátriárkai székesegyházat, most készül a pátriárkai szeminárium, egy olyan épületkomplexum, ahol az egyházvezetés is helyet kap majd. Az, hogy visszaköltöztünk, lelkileg megerősíti a híveinket abban, hogy maradjanak, ne hagyják el az országot. Ma is vannak persze olyanok, akik elmennek, de mi igyekszünk a híveinket maradásra ösztönözni, még ha ez nem is könnyű.

– Ferenc pápa vértanú egyháznak nevezte a keleti egyházakat. Mit jelent ez az Önök számára?

– Az Asszír Keleti Egyház az egyik olyan felekezet, amelyet a mártírok egyházának nevezhetünk. Nagyon jó kapcsolatban voltunk Ferenc pápával, aki sokszor felszólalt a keleti egyházak érdekében. A vértanúság itt állandóan jelen van, még ha nyugaton erről nem is lehet sokat hallani. Keleten érezni lehet, megéljük, a missziónk, a hivatásunk része.

A vértanúság alatt sok mindent értünk, nemcsak azt jelenti, hogy a vérünket adjuk, hanem azt is, hogy a tanúságtételünket adjuk Krisztusért.

– XIV. Leó pápa találkozott a keleti egyházak vezetőivel is...

– Két találkozásom is volt a pápával. Tegnap (május 19-én – a szerk.) délelőtt fogadta a keleti egyházak képviselőit, és reggel volt egy 5-10 perces magántalálkozó is. Ő nagyon jól ismeri a keleti egyházak természetét, a szerepüket, a katolikus és a nem katolikus keleti egyházakat is. Nagy szeretettel fogadott mint az Asszír Keleti Egyház vezetőjét. Bízom benne, hogy a jövőben sok mindent fogunk tenni Öszentségével együtt. Régóta létezik a párbeszéd az Asszír Egyház és a Római Egyház között. Azt hiszem, azt remélem, Leó pápa erőteljesen felemeli majd a hangját a keleti keresztények érdekében. Nagyon szelíd és alázatos ember, örültünk a megválasztásának. Ő is Chicagóból származik, meg is beszélgettünk, hogy ő a déli

területről, míg én a város északi részéről.

– XIV. Leó pápa szíven viseli a keresztények egységét is, különösen most, a Niceai Zsinat évfordulóján. Fontos év lehet ez a közeledésben?

– Ferenc pápa is nagyon szeretne volna, hogy így legyen, és Leó pápa is beszélt már az évforduló megünnepléséről, amely fontos esemény egyházaink számára, hiszen ezt az első zsinatot mindannyian elfogadjuk. Azt hiszem, év vége felé el fog utazni Niceába (görögül Nikaia, ma Iznik – a szerk.), Törökországba és talán Konstantinápolyba is. A magunk részéről nemzetközi konferenciával is megünnepeljük az évfordulót, amelyen részt vesz a Keresztény Egység Előmozdítása Dikasztériumának delegációja is. Minden helyi egyház képviselteti magát ezen a konferencián Erbilben, Irakban. Egyházunk kicsi, de jelentős, megvan a maga ősi történelme, kanonikus hagyománya, és folyamatos párbeszédben állunk másokkal. Idén novemberben az Asszír Keleti Egyház és a Katolikus Egyház párbeszédének vegyes bizott-

sága is Erbilben tartja szokásos, évente megrendezett megbeszélését.

– Mit tudnak tenni a muszlimokkal való testvéri kapcsolatokért?

– A pápa a tegnapi vallásközi találkozon is hangsúlyozta, mennyire fontos a keleti egyházak számára mindenütt a Közel-Keleten, hogy közeli, jó kapcsolatban legyenek a nem keresztényekkel, muszlimokkal és másokkal, hiszen Irakban élnek jazidok, Iránban zoroasztriánusok és számos más nem keresztény közösség. Ami minket illet, Irakban jó kapcsolatban vagyunk a muszlim vallási vezetőkkel, mind a szunnitákkal, mind a siitákkal, akik a többséget alkotják az országban. Kurdisztánban, Erbilben is ez a helyzet, igyekszünk előmozdítani a találkozásokat, tervezzük vallásközi konferenciákat is a jövőben. Folyamatosan megvan a barátságos, testvéri hozzáállás; Istennek hála nincsen szembenállás köztünk és a muszlimok, illetve más nem keresztények között.

– A pápa beszélt a békéről, a lefegyverzés fontosságáról is. Önök mennyire reménykednek a békében?

– Jó keresztényként mindig reménykednünk kell, a hitünk része, hogy van reményünk. Urunk, Jézus Krisztus adta nekünk a reményt az életben: nem csupán abban, hogy az élet a jövőben jobb lesz, hanem abban is, hogy bizonyos értelemben már most megvalósíthatjuk azt, ami a reményünk a jövőben, az Isten országában.

Mindez a reménységen alapul. Minden jóakarató emberrel, Isten teremtményeivel együtt reménykednünk kell a békében. A Közel-Keletnek és sok más országnak szüksége van a békére, Európában is szükség van a békére. Mindannyiunknak feladata van ebben, hogy megvalósítsuk a békét, amelyről XIV. Leó pápa is beszélt. Nekünk, keresztényeknek ez a feltámadt Krisztussal kezdődik, aki az emberi béke élő forrása. Éppen ezért volt Leó pápa első üdvözlése is ez, amikor megjelent az erkélyen: „Béke veletek!” Az Úr feltámadt a halottak közül, ez a mi reményünk alapja. Vannak háborúk, amelyeket megtapasztalunk, megélünk a Közel-Keleten, Európa keleti részén, és tudjuk, hogy nagyon fontos a lefegyverzés, mert ha nem történik meg, akkor az emberi nem tagjai meggyilkolják egymást. Nem arra szól a hivatásunk, hogy a halált, a háborút, hanem hogy a békét hordozzuk magunkban, az Úr szeretetét közvetítsük egymás felé.

– Mit jelent az Ön számára a magyarországi látogatás?

– Nagyon sűrű a programunk, de amit láttam az országból, az nagyon tetszett. Örülök, hogy eljöhettek, találkozhattam keresztényekkel, akik mélyen megélik a hitüket, és sokat tesznek a közel-keleti keresztényekért. Magyarország nagyon sokat tett az üldözött keleti keresztényekért, és ez nagyon fontos, nem feledkezünk meg róla. Vannak olyan országok is, amelyek megfélekeztek az üldözött keresztényekről. Magyarország sokat beszél róluk, erőfeszítéseket tesz, segít a keleti keresztényeknek, és mi ezért nagyon hálásak vagyunk.

Thullner Zsuzsanna
Fotó: Fábíán Attila

A jó pásztor kiteszi a lelkét a rábízottakért

Boldog Apor Vilmos emléknepja Győrben

(Folytatás az 1. oldalról)

Orosz Atanáz beszédében felhívta a figyelmet arra, hogy a nemrég megválasztott XIV. Leó pápa éppen Jó Pásztor vasárnapján mondott szentmisét már pápáként Szent Péter sírja felett.

A továbbiakban a szónok az akkor elmondott pápai beszédből idézett, rámutatva, hogy a Szentatya szavai egybecsengenek az evangéliummal és a május 23-i győri ünnep alap gondolatával. János evangélistánál a pásztor nem a bukolikus idill szereplője, hanem olyan vezető, aki kiteszi a lelkét a rábízottakért, sőt odaadja értük az életét: Jézus a lábmosáskor levetette felsőruháját, s ez jele annak, hogy önként odaadta az életét áldozatul – értünk.

Az Úr önmagának tartja fenn az igazi jó pásztor címet, ahogy azt is mondja, „én vagyok az út, az igazság és az élet”, s mindez egybehangzik azzal, amit a Hóreb hegyén Isten kinyilatkoztatott: „Vagyok, aki vagyok”, veletek vagyok – mutatott rá Orosz Atanáz. A miskolci megyéspüspök kifejtette: XIV. Leó biztató, bátor programot vázolt fel a Szent Péter sírjánál mondott beszédében, hangsúlyozva a mai modern Egyház megvalósítandó feladatát: egymás odafigyelő meghallgatását. Hozzátette, hogy Jézus személyesen szólít meg mindenkit, ahogy feltámadása után a Magdalai Máriát is, aki ebben a megszólításban felismerte Mesterét („Rabboni!” – így kiáltott fel), s még előbb, a búcsúbeszédében

Veres András győri püspök, az MKPK elnöke vezetésével papi és szerzetesi hivatásokért, valamint a győri egyházmegyei zsinat sikeréért imádkoztak

A mártír püspök közbenjárását kérték többek között XIV. Leó pápáért, és imádkoztak Boldog Apor Vilmos szentté avatásáért

a tanítványait barátainak nevezte. „Az Úr személyes, baráti közösséget vár el tőlünk, olyat, amelyet Boldog Apor Vilmos vértanú püspök életében és halálában is kiteljesített.”

Orosz Atanáz XVI. Benedek pápától is idézett, aki Jézusról írt könyvében rámutatott: a diktátorok, az ideológusok, a rablók az embereket úgy tekintik, mint dolgokat, amelyeket birtokolnak, ezzel szemben az emberek igazi pásztorai úgy tekint a nyáj tagjaira, mint akik szabadok az

Orosz Atanáz miskolci megyéspüspök: Boldog Apor Vilmos nemcsak a végső pillanatban, hanem hosszú éveken át szolgálta jó pásztoroként a híveket

igazságra, a szeretetre. Barátai egymásnak Istenben. S mindez elsőként az egyházi vezetők és a hívek kapcsolatát kell hogy jellemezze.

A miskolci főpásztor a Niceai Zsinat évfordulóján ennek megvalósulásáért kérte elsősorban a védőszenjte, Szent Atanáz közbenjárását, egyúttal kérve a szenteket a győri egyházmegyei zsinatért is, hogy az „Jézus Krisztus századéka szerint valósuljon meg”. Orosz Ata-

Úr. Járjunk együtt az Egyházban, kérjük az Urat, adja meg nekünk ezt a kegyelmet, hogy tudjuk hallgatni az ő szavát és szolgálni az Ő egész népét!”

A szentmise végén Veres András püspök kezdeményezésére a jelenlévők elimádkozták a Boldog Apor Vilmos Imaszövetség fohászát a papi és szerzetesi hivatásokért, foházkodtak az egyházmegyei zsinat eredményességéért, majd a főpásztorok és az asszisztencia a vértanú boldog sírházhoz járult. A mártír püspök közbenjárását kérték többek között XIV. Leó pápáért, és imádkoztak Boldog Apor Vilmos szentté avatásáért.

Körössy László
Fotó: Merényi Zita

Egy szív, egy lélek legyetek Istent keresve!

Pap- és diakónusszentelést ünnepeltek Csornán

Rácz Dávid Ignác testvért pappá, Horváth Ákos Pál testvért diakónussá szentelte Várszegi Asztrik püspök, emeritus pannonhalmi főapát május 24-én, szombaton a Csornai Premontrei Apátságban.

A jeles alkalomra hazatértek az apátság más településeken szolgáló szerzetesei, ott voltak a környék papjai, a szenteltek családtagjai, rokonai, az egyházközség hívei.

Várszegi Asztrik homíliájában elmondta: Az Egyház küldetése ma sem kisebb, mint Jézus idejében volt: tanúságtétel Isten jelenlétéről egy szekularizált világban. „A kereszténység nem egyszerűen rítusvallásosság, hanem az Istennel való személyes,

elkötelezett kapcsolatból fakadó élet, amely gyógyít, reményt ad, és tanúságot tesz arról a szeretetről, amely áthatja a legnehezebb pillanatokat is” – fogalmazott az emeritus pannonhalmi főapát.

Ünnepi szentbeszédében Várszegi Asztrik hangsúlyozta: a változó, elvilágiasodó társadalomban minden keresztény, köztük a szolgálatra készülő fiatalok is arra vannak meghívva, hogy bensőségessé, megtapasztalhatóvá tegyék a szívünkben Isten jelenlétét, szeretetét és belső szabadságát. Akkor leszünk hitelesek, és akkor tudjuk továbbadni azt, amiért tulajdonképpen élünk. Közösségeink tehát nemcsak rituá-

lis, imádságok felé mutató, hanem szívből fakadó, testvéri közösségek.

Ágoston reguláját követő szerzetesközösség a premontrei. Ágoston regulája így kezdődik: „Először is azért gyűltetek össze a monostorban, hogy egy szív, egy lélek legyetek Istent keresve!” Testvéri közösség a konventben, testvéri közösség az Egyházban. Nincs kétféle közösség; csak egyféle felebaráti szeretet, egyféle isteni szeretet van, amit gyakorolnunk kell. Éppen ezért (...) ne nézze senki azt, hogy még előttetek áll az élet! – mutatott rá Várszegi Asztrik.

– Határozózatok el magatokat, hogy diakónusként, felszentelt papként a közösség épülésére, Isten szent Lelkének megtapasztalására és továbbadására vállalkoztok, és ehhez kéritek az Anyaszentegyház szentségi áldását! Csornán, a közösségekben és az egyházközségekben ezt a friss, a Lélekből fakadó és a Lélek által megerősített szabadságot, szeretetet, jóságot, emberszeretetet sugározzátok, hogy az emberek is élő hittel tudják továbbadni a mindennapi életükben azt, hogy Isten szeretet bennünket. Imádkozzunk új papi és szerzetesi hivatásokért, és kérjük a Szentlelket, hogy közösségeinket töltsse el az élő hit, a testvéri szeretet és az öröm ajándékával!” – zárta a beszédét Várszegi Asztrik.

Forrás és fotó: Halász Gábor/Csornai Premontrei Apátság

Tudom, kinek hittem, és bízom benne

Állandódiakónus-szentelés Karcagon

Horváth Rémsz Miklós hitoktatót diakónussá szentelte Ternyák Csaba egri érsek május 24-én Karcagon, a Szent István király-temp-lomban.

Prédikációjában Ternyák Csaba érsek egyebek mellett a Szentlélek működéséről beszélt. Mint mondta, a Szentlélek jelen van, és ma is működik az Egyházban a pápaválasztáskor, a szentségek kiszolgáltatásakor, és különleges módon itt van közöttünk a diakónus-szentelésen is. Felidézte Ferenc pápa szavait, melyekkel arra hívott valamennyiünket, hogy legyünk a remény zarándokai.

Hivatásunk Isten által a szívünkbe ültetett, értékes ajándék, meghívás arra, hogy kilépjünk önmagunkból, s elinduljunk a szeretet és a szolgálat útján – fogalmazott a főpásztor. A szentelendőhöz fordulva a következőket mondta: „Az Egyház az igehirdetés és a jótékonyosság szolgálatára választ ki téged, és azt kéri tőled, légy méltó arra, hogy Isten titkait közvetítsd. Ne engedd, hogy bármi eltérítsen az evangéliumi reménységtől, amit nemcsak hallgatnod, hanem hirdetned is kell! Légy szerény, alázatos, és állj készen arra is, hogy megvigasztald a szenvedőket! Együtt örülj az örvendezőkkel, és mindenkit vezess közelebb a jó Pásztorhoz! A diakónus a plébános iránymutatása szerint végzi szolgálatát, és kerülnie kell minden olyan helyzetet, amit a hívek hatalmaskodásnak élnének meg. Kerüld a kenetességet és minden mesterkedtséget! Jézus az egyszerűséget és a szolgálat szellemét kéri minden tanítványától. Én is azt kérem tőled, hogy ugyanazt a lelkiületet ápolj magadban, amely Jézus Krisztusban volt.”

A diakónus fő feladata az igehirdetés, a hitoktatás, a jegyesoktatás, a betegek látogatása és áldoztatása, a temetés, az esketés és mindaz, amivel plébánosa megbízza. A főpásztor biztatta a szentelendőt, törekedjen arra, hogy egyre inkább a szolgálat szelleme jellemezze életét a közösségben és a családjában egyaránt.

A prédikációt követően a diakónus magára öltötte a liturgikus ruhát, kinyilvánította akaratát, miszerint alázattal szolgálja az Egyházat, és engedelmisséget fogadott a főpásztornak. Ajándékként megkapta az evangéliumoskönyvet, amely jelzi, hogy ezután az ő feladata lesz a jó hír hirdetése.

Horváth Rémsz Miklós gyermekkorától kezdve éveken keresztül mindennap ministrált, és részt vett a litánián, a keresztúti ájtatosságokon, temetéseken is. Érettségi után 1990-ben felvételt nyert a gyulafehérvári papnevelő intézetbe, majd a harmadik év elején, 1992-ben gondolkodási évet kért, amely után a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen folytatta teológiai tanulmányait. 1994. szeptember 3-án szentségi házasságot kötött feleségével, Tóth Mónikával. Három gyermekük született: egy kisfiú,

Sebestyén, őt a Jóisten magához szólította, és két lány, Andrea és Noémi.

A család 2016-ban került Karcagra. Horváth Rémsz Miklós 2017 és 2019 között az Egri Hittudományi Főiskolán és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen mesterfokozatot szerzett. 2019. november 21-étől a karcagi egyházközségi képviselő-testület tagja, majd világi elnöke lett. 2020. szeptember 5-én Ternyák Csaba egri érsek akolitussá avatta. Jelenleg is hitoktatóként tevékenykedik a Győrffy István Katolikus Általános Iskola és Szent Erzsébet Óvodában, valamint a református gimnáziumban.

Szavai szerint az Egyházon keresztül élete minden szakaszában megtapasztalta Isten gondviselő szeretetét, s ezt szeretné viszonzani állandó diakónusként. Meggyőződése, a diakónusok arra kapnak meghívást, hogy a szolgáló Krisztus képét öltse magukra. Választott jelmondata *Szent Pál apostol Timóteushoz írt második leveléből* való: „Tudom, kinek hittem”, és bízom benne.

Forrás: Egri Főegyházmegye
Fotó: Vozáry Róbert

A BIBLIA ÜZENETE

Kell-e gyászolnunk Krisztust?

Ef 1,17–23

Ami engem illet, mindig egyfajta gyász-munkával kell kezdenem Urunk mennybeme-netelének ünnepét. Jézus a mennybe ment – a tanítványok szeme láttára eltávolodott tőlük. Velük együtt megfosztattam tőle én is – súgja a megérzésem. És én ennek örüljek? A végtelen távolság Isten és ember között, illetve a hiány és a fájdalom, amely Isten Fiának megtestesü-lésével, közelségével mintha enyhülni kezdett volna, egy pillanatra újra belém hasít.

Gondolom, nem vagyok egyedül ezzel. Hogy Isten hiányát (is) érzékelem. Az első tanítványokat Jézusnak is szinte intenie kellett: „Ha szeretnétek engem, örülnétek, hogy az Atyához megyek, mert az Atya nagyobb ná-lam” (Jn 14,28). Másutt meg a világ is mintha megmosolyogná, már-már székénybe keverné a várakozókat: Hol van hát a megígért vissza-térés? (vö. 2Pt 3,4)

Az ünnep szentleckéjének első része is mintha erre a félig gyógyult sebre kínálna enyhítő kenetet. *Az efezusiakhoz írt levél* első fejezete egy Krisztus-himnusszal kezdődik, amely az Úr megváltó művét és megdicső-ülését énekli meg. Ám a levél szerzője nem elégszik meg ezzel, a himnusz után újra Isten kinyilatkoztató szándékáról ír. Azt a kinyilat-koztatást, azt az emberi képzeletet felülmú-ló gazdagságot hangsúlyozza és érzékelteti, amely Isten ajándéka a hívők számára. Mint-ha eddig vakok lettek volna, de most Isten „megvilágosítja lelki szemüket”, felismerik „dicsőséges örökségüket”, megtapasztalják Isten „mérhetetlen erejét”. Ezek azok a kin-csek, amelyeket a hívőnek meg kell látnia, ez az, amit nem szabad szem elől tévesztenie: hogy Isten bőségesen megajándékozta őt már

ebben az életben is, a jövődőben pedig még inkább.

A folytatás ugyanis úgy értelmezi Krisztus halálát és feltámadását, illetve mennybeme-nelét, vagyis megdicsőülését, mint Isten hatal-mának egyszerű jelét. Ha Jézussal mindezt meg tudta tenni, ugye velünk is megteszi majd? A szakasz befejező része a 8. *zsoltár* versét használja fel – más újszövetségi szaka-szokhoz hasonlóan (vö. 1Kor 15,25.27) – arra, hogy Krisztus új és egyetemes uralmát kifejez-ze. A zsoltár a teremtet ember méltóságáról szólt, akit Isten az egész teremtés legkiválóbb alakjává tett. Az első keresztények ezt a „ki-válóságot” Krisztusban látták beteljesedni. Az emberi méltóság alapja már nemcsak a kezdet, az Isten képére teremtet első ember, hanem a vég, a beteljesedés is, Jézus Krisztus, aki az idők végén mutatja meg, hogyan egyesít önmagában mindenkit.

Mégis: nem jelenti mindez éppen azt, hogy ott álllok, mint a tizenegy tanítvány, égre emelt tekintettel, az Úr méltóságát csodálva, még mindig azzal a sajátos hiánnyal a szívemben? Azt hiszem, jelentheti ezt is, de nem szükség-szerű, hogy ezt jelentse. Az Úr másként ígéri jelenlétét, mint egy földi barát vagy ismerős. Megdicsőülése azt is jelenti, hogy részt vesz Isten mindenhatóságában, és azt is, hogy az ő végtelen szelídségével képes jelen lenni a világban, képes jelen lenni a mi számunkra is. Amikor hiányát érezzük, talán megtanít, hogy együttérzőbbek legyünk. Amikor „gyá-szoljuk”, jelenlétének mai módját ismerjük fel és sajátítjuk el, keressük és köszöntjük úgy, ahogy most adja magát.

Martos Levente Balázs

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

Ünnepek és jeles napok (74.)

Június hónapban tartjuk nagy ünnepeinket a Görögkatolikus Egyházban, de vannak kiseb-bek is, melyeket jeles napoknak lehet tekinteni. Június 8-án Szent Tivadar nagyvértanú neve áll a liturgikus naptárban. Ugyanarról a személyről emlékezünk meg, mint február 8-án. Magas rangú katonatiszt volt, akit Lici-nius császár hitehagyásra akart kényszeríteni. Ám ő sok kínzás után is állhatatos maradt, így végül fővesztéssel halt meg. Ezen a napon ereklýeinek átszállítására emlékezünk, ami 319-ben történt.

Június 11-én Szent Bertalant és Szent Bar-nabást ünnepeljük. Bertalant a hagyomány Natánaellal azonosítja, akit Fülöp apostol ve-zetett Jézushoz. Jézus „igazi izraelitának” ne-vezte, akiben nincs álnokság (Jn 1,47). Indiában, Mezopotámiában és Örményországban hirdete az evangéliumot. Barnabás az apostoloktól kapta a nevét. Ő vette maga mellé a megtért Sault (ApCsel 9,27), majd Szent Pál kísérője volt az evangélium hirdetésében. Vele együtt vett részt az apostoli zsinaton is. Megkövezték, így szenvedett vértanúságot Cipruson.

Június 19-én Szent Júdás apostolt tiszteljük. Jézus rokona, Jakab testvére volt: ily módon kü-lönbözteti meg őt a *Szentírás* az áruló Júdástól. Az egyházi szóhasználat szerint Júdás-Tádé-nak is nevezik. Jézus unokatestvére lehetett; családos ember volt. Meghívása előtt földmű-veléssel foglalkozott. A Szentlélek pünködsi leszállása és az apostolok szétozslása után a hagyomány szerint Palesztinában, Júdeában, Szíriában, Mezopotámiában és Perzsiában hir-dette az evangéliumot. Itt szenvedett vértanu-ságot 70 körül. Az *Újszövetségben* egy levele maradt ránk.

Június 24-én Keresztelő Szent János ünnepét tartjuk Egyházunkban. Ez azért is figyelemre méltó, mert az Úr Jézus és az Istenszülő Szűz Mária születésén kívül csak az ő születésnapjá-ról emlékezünk meg nagy liturgikus ünneppe-l.

Június 29-én szintén nagy ünnep áll a gö-rögkatolikus liturgikus naptárban. Sőt, ez az ünnep a tizenkét főünnep közé tartozik, amit virrasztással, lítiával ünneplünk. Jogos is, hi-szen Pétert, a „kösziklát” és Pált, Krisztus „vá-lasztott edényét” tiszteljük ilyenkor.

Június 30-án az „apostolok szinaxisa” van. Ez azt jelenti, hogy a főapostolok megün-neplése utáni napon „hozzájuk kapcsolva” megemlékezünk a tizenkét apostolról. Ez a „szinaxis” a nagy ünnep esetében sokszor működik. Például a szintén júniusban ünne-pelt pünkösdkor is: vasárnap megünnepeljük a Szentlélek leszállását, majd hétfőn, hozzá kapcsolva, a teljes Szentháromságot. Vagy ka-rácsonykor Jézus születését tartjuk, a követke-ző napon pedig Szűz Mária istenanyaságáról emlékezünk meg. – A tizenkét apostolra Jézus „küldötteiként” tekintünk, mert őket akarta a mennybemenetele után a világba küldeni, hogy folytassák művét, az evangélium hir-de-tését. „Emberhalászoknak” is nevezte őket, és Egyházunk pünködsi tropárja szerint általuk hálójába ejtette az egész földet. Az evangéli-umból pontosan, név szerint ismerjük őket, a „tizenkettes testületét”. Bár külön-külön is ünnepeljük az apostolokat, ősi időktől fogva közös ünnepük is van ezen a napon.

Ivancsó István

JÚNIUS 1., VASÁRNAP – URUNK MENNYBEMENETELE (Szent Jusztí-nusz vértanú, Tünde, Pamela, Kund) – ApCsel 1,1–11 (*Jézus az apostolok szeme láttára fölemelkedett az égbe.*) – Ef 1,17–23 (*Isten Jézus Krisztust a mennyben jobbja-ra ültette.*) vagy Zsid 9,24–28; 10,19–23 (*Krisztus magába a mennybe lépett be.*) – Lk 24,46–53 (*Jézus elbúcsúzik tanítványaitól, megáldja őket, és visszatér a mennybe.*) – **Énekrend:** Ho 95 – ÉE 562, 417, Ho 95 – ÉE 118, Ho 118 – ÉE 564, Ho 96 – ÉE 119.

JÚNIUS 2., HÉTFŐ – *Szent Marcellínusz és Szent Péter vértanúk emléknapja* (Kármén) – ApCsel 19,1–8 – Jn 16,29–33 – **Zsolozsma:** III. zsoltárhét.

JÚNIUS 3., KEDD – Lwanga Szent Károly és társai ugandai vértanúk emléknapja (Klotild) – ApCsel 20,17–27 – Jn 17,1–11a.

JÚNIUS 4., SZERDA (Kvirin, Bulcsú, Kerény) – ApCsel 20,28–38 – Jn 17,11b–19.

JÚNIUS 5., CSÜTÖRTÖK – Szent Bonifác püspök és vértanú emléknapja (Fatima, Regináld) – ApCsel 22,30; 23,6–11 – Jn 17,20–26.

JÚNIUS 6., PÉNTEK – *Szent Norbert püspök emléknapja* (Cintia) – ApCsel 25,13–21 – Jn 21,15–19.

PÁRBESZÉD A LITURGIÁRÓL

Az Eucharisztia ünneplése (170/9e)

Az új, ma is hatályos szertartásrend *Ordo unctionis infirmorum eorumque pastoralis curæ* néven 1972-ben jelenik meg. A szertartáskönyv fejezeteinek felosztása és sorrendje a zsinat alapvető szándékát tükrözi: a betegek lelki-pásztori látogatása, gondozása, az Eucharisztia szentségében történő részesítése, a kiengeszte-lődés szolgálata, a betegek kenete, végül pedig a viaticum (szent útravaló) és imádságok a hal-dokló(k)ért. Egyetlen kivételt találunk ebben a sorrendben, amely kiemeli az Eucharisztia fontosságát viaticum formájában: ha közvetlen halálveszély áll fenn, a viaticum megelőzi a betegek kenetét (*Praenotanda*, 30.).

A szertartáskönyv előnyben részesíti azt a formát, amely szerint a viaticumot eucha-risztikus ünneplés (szentmise) keretében szol-gáltassák ki a haldokló otthonában, családi körben. Ennek okai: a szentáldozás két szín alatt történő kiszolgáltatása és a szertartás kö-zösségi jellege. Amennyiben a haldokló beteg nem képes magához venni az Eucharisztia ke-nyerét, akkor az Eucharisziát a konszekrált bor formájában veheti magához. Amennyiben erre még képes, a haldokló a szentáldozás előtt megújítja keresztési hitvallását (*Praenotanda*,

28.), ez pedig kapcsolatot teremt az első „át-lépéssel”, vagyis a keresztséggel. Egyébként a keresztség misztériumát már a szertartás kezdetén használt szenteltvíz is felidézi. Pap hiányában a viaticumot diakónus vagy erre felhatalmazott laikus is kiszolgáltathatja (*Prae-notanda*, 29.).

A szertartásrend a viaticum tekintetében ezáltal a II. Vatikáni Zsinat liturgikus kons-titúciójának döntéseit ülteti át a gyakorlatba. Ilyen értelemben különbség figyelhető meg a korábbi ordo és a zsinat utáni rítus között. Először is, a viaticumot már nem a temetés rí-tusához kapcsolódóan – sok *Rituale* így közölte –, hanem a betegek szentségeinek rendjénél találjuk. Ezért is használja a *Praenotanda* kö-vetkezetesen a „beteg” kifejezést a szent útra-valót fogadó személyre. Illetve a *Praenotanda* 27. pontja arra kéri a szolgálattevőket, hogy ne halogassák a viaticum kiszolgáltatását: jobb, ha a betegek még teljes tudatuk birtokában része-sülnek ebben a szentségben. Így a II. Vatikáni Zsinat óta a viaticum igazi „alanya” a haldokló beteg, aki még tudatánál van.

Sztankó Attila

A HÉT SZENTJE

Lwanga Szent Károly és huszonegy társa

Június 3.

Uganda területén a XVII. század vé-gén korai feudális államok alakultak ki, közülük Buganda volt a legjelentősebb, amely I. Mtesza király uralkodása idején (1860–1884) érte el virágkorát. Az első európaiak, két brit utazó, 1862-ben érkeztek a területre. A francia papokból álló első misszionáriuscsoport 1879-ben je-lent meg a királyságban. Szívesen fogadták őket, de az arab kereskedők ellenük fordít-ták Mtesza királyt, ezért három év múl-tán el kellett hagyniuk az országot. Mtesza utóda, Mwanga király azonban 1884-ben visszahívta őket. A királyi udvarban egyik-másik magas hivatali tisztséget betöltő ember keresztény volt, például Mkasa József udvarmester és Kagwa Károly, a királyi testőrség parancs-noka. Felfedeztek egy összeesküvést, amelynek élén a legmagasabb hivatalt viselő Katikiro állt. A király azonban nem bü-n-tette meg őt, és meghagyta hivatalában. Katikiro bosszút forralt: a keresztények ellen hangolta a királyt, kémkedéssel vádolta őket, és elérte, hogy 1885-ben királyi parancsra megöljék Han-nington anglikán püspököt és vele együtt sok más keresztényt. Ugyanezzel rágalmazták meg Mkasa Józsefet is. Katikiro éjneк idején elfogatta, épp csak annyit engedett meg számára, hogy megáldozhasson, s még hajnal előtt lefejeztette. Ugyanezen a napon a király úgy döntött: minden keresztényt megölet. Lwanga Károly az apródok vezetője volt, és társaival együtt léleکben felkészültek a vértanúságra. Másnap reggel a király maga elé hívatta őket. Mivel

egyikük sem tagadta meg a hitét, máglyahalál-ra ítélték őket. Másnap Katikiro Kagwa Károlyt is bevádolta a királynál, aki kiszolgáltatta neki. Ezt kihasználva azonnal halálra ítéltette, majd lefejeztette.

Az apródokat a királyi udvartól hatvan kilométerre levő helyszínére vezették. Először Lwanga Károllyal végeztek, így akartak rá-ijeszteni a többiekre. Hogy még jobban gyötör-jék őket, találomra hármukat kiválasztották, és megkegyelmezték nekik. A többieket egy-máshoz kötözték, így hajtották végre a halálos ítéletet.

Ők az afrikai egyház első vértanúi.

L.K.

A hét liturgiája

C év

a Sínai-hegyre, az egész nép előtt.) vagy Ez 37,1–14 (Ti, kiszáradt csont-vázak, éltető leheletet adok belétek, és megelevenedtek.) vagy Joel 3,1–5 (Még a szolgákra és szolgálókra is kiárasztom lelkeмет azokban a napokban.) – Róm 8,22–27 (A Szentlélek könyörög bennünk, emberi szóval ki nem fejezhető fohászkodással.) – Jn 7,37–39 (Az élő víz folyama a Szentlélek.) – Ünnepi mise: ApCsel 2,1–11 (Mindannyiukat eltöltötte a Szentlélek, és nyelveken kezdtek beszélni.) – 1Kor 12,3b–7.12–13 (Mi mindannyian egy Léleکben egy testté lettünk keresztségünk által.) vagy Róm 8,8–17 (Akitet Isten Leke vezérel, azok Isten fiai.) – Jn 20,19–23 (Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket. Vegyétek a Szentleket!) vagy Jn 14,15–16.23b–26 (A Szentlélek megtanít titeket mindenre, amit mondtam nektek.) – **Énekrend:** Ho 98 – ÉE 567, 418, Ho 98 – ÉE 128, Ho 127 – ÉE 570, Ho 102 – ÉE 124.

A remény felnyúlik az égbe, megkapaszkodik Istenben

Nagymarosi ifjúsági találkozó tavasszal

(Folytatás az 1. oldalról)

Nincs reménytelen élethelyzet. A remény nem naivitás, hanem pozitív gondolkodás, amit akkor tudunk hitelesen gyakorolni, ha nem magunkból, hanem Istenből és az ő ígéreteiből indulunk ki. Át kell gondolnunk, mi a jó és mi a rossz – figyelmeztetett. – Általában csak azt tartjuk jónak, ami kellemes, és ha nem teljesülnek az elvárásaink, azt könnyen rossznak bélyegezzük. Ám egyedül Isten jó, miatta viszont mindenkinek minden jó. Az Atya jónak teremtette a világot, a Fiú jóvá váltotta meg, és a Szentlélek jóvá szenteli a történelmet, így üdvösségtörténet lesz belőle. Mivel Isten képmásai vagyunk, hozzá hasonlóan a mi lényegünk is a jelenlét: a valóságból nem kikapcsolódnunk kell, hanem bekapcsolódnunk.

Az önismeret elsősorban nem a hibáink felismerése, hanem ráébredés arra, hogy Isten jónak alkotott bennünket, a saját képére és hasonlatosságára. Ezt a méltóságunkat nem veszíthetjük el, az üdvösség szempontjából nincs hátrányos helyzetű ember. Isten a látható énünket szereti és ismeri, számára mindenki nélkülözhetetlen. Minél inkább elhiszük, hogy jónak és szentnek vagyunk teremve, annál inkább azt sugározzuk az emberek felé: ha szeretett királyi gyermeknek éljük meg magunkat, akkor örülni fognak nekünk.

Erős kísértésünk, hogy másokhoz akarunk hasonlítani azért, hogy befogadjanak minket, akár önmagunk feladása árán is. Inkább vegyük észre a kincseinket, hogy belőlük élhessünk! – biztatott Klára nővér. – A Szentlélek felfedeztetni velünk, hogy minden adottságunk ajándék. Istentől kapott vágyaink is jók. Végtelen vágyainkat itt a földön nem elégítheti ki semmi.

Természetes, hogy sokszor csalódunk, mert véges körülmények között élünk. Az illúziók lerombolódnak, de a remény nem csal meg. Azért kaptunk nagy vágyakat, hogy ne érjük be kevesebbel – fogalmazott.

A szabad akaratom is jó, éljünk hát szabadon, örömmel, szeretettel! Ezek ugyanakkor nem érzések, hanem egymást feltételező döntések, melyek azon alapulnak, hogy Jézus elvehetetlen öröme hív, szabaddá tett bennünket, és gondot visel ránk. Hozzátette: a rossz választása ugyanakkor nem szabadság, hiszen aki bűnt cselekszik, az szolgál. A szabad akarat abban áll, hogy képesek vagyunk önként választani a jót. Az érzéseink is jók. A tenger hullámzó felszíne az érzéseink síkja, a tenger mélysége pedig a szívünk, ott gondolkodunk és döntünk. A kellemetlen vagy kellemes érzéseink jelek, amelyek

énünk köré fújódik. Fulladozunk tőle, elzár miket a Szentlélektől, eltakarja mások és a magunk igazi énjét. Csak erről a lufiról, önző akaratunkról kell lemondanunk. A jó hiánya reménytelen szenvedést szül. De Isten áthúzza a gonosz számításait, minden rosszból jót hoz ki. A halált, a szenvedést nem Isten alkotta, de már megváltotta, ezért az a javunkra válik. Isten

Czopf Éva Klára Szent Ferenc-kisnővér a reményről és az önismeretről beszélt

Martos Levente Balázs esztergom-budapesti segédpüspök: emberségünk legmélye Istenre nyíló ablak

szüntelenül a jót nézi, és tisztogatja a látásunkat. Képesek vagyunk elköteleződni a jó mellett, a *Szentírás* is döntésre szólít fel, nem érzésre. Életünk forgatókönyvét át tudjuk írni, még az önmagunkkal szemben támasztott rossz ítéleteket is felül

Fakultációkkal, műhelyekkel folytatódott a délelőtti program. A résztvevők beszélgethettek a plébániakertben a főelőadóval és nővértársaival, Csépanyi Gábor, az esztergomi Érseki Papnevelő Intézet spirituális pedagógusa pedig a mindennapi imádságba nyújtott bevezetést a református templomban. A Kéltgen Alapítvány képviselőivel a párkere-séről, a boldog párkapcsolatról és a házasságról folyt interaktív együtt gondolkodás a Szent Márton Közös-ségi Házban. A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola hallgatóinak fakultációján részt vevők pedig a keresztény remény témájában mélyedhettek el a közösségi ház udvarán.

A nagymarosi általános iskola egyik épületében a Katolikus Sze-

retetszolgálat Uospace programját ismerhették meg a résztvevők, azt az online közösségi teret, ahol választ kaphatnak kérdéseikre. Az alttemplomban egy különleges program várta a fiatalokat: Mészáros Ráhel ferences kisnővér liturgikus táncot tanított.

tudjuk írni azzal, ha azt mondjuk magunknak: a Szentlélek templomai vagyunk, Krisztus képmásai, társörökösök.

A tanítás után közös szentségimádás következett a plébániakertben.

Brückner Ákos Előd OCist felolvasta a kilencvennyolc éves Kerényi Lajos e találkozó-ra írt levelét, melyben megosztotta gondolatait a reményről, a harmadik isteni erényről. Mint írta: abban az Istenben remélünk, aki soha nem adja fel, és akinek létben tartó, áldó tekintetét fel kell ismernünk a mindennapokban. Szembesülünk azzal, milyen jövő vár ránk, és bár ez félelemmel tölt el bennünket, Isten mégis győzni fog. Kerényi Lajos atya levelében végül arra biztatta a jelenlévőket, legyenek a remény gyermekei.

Délután a zenei szolgálatot a Gável testvérek és gyerekeik végezték: ez a zenei formáció a beszédes Emberfia nevet kapta.

A szentmise előtt tanúságot tett Szibig Marianna Ágnes ferences kisnővér, aki már fiatalként is részt vett nagymarosi ifjúsági találkozón. „Azzal a Jézussal élhetek, akit szeret az Atya, és aki már a fogantatásom előtt szeretett engem. Földi halálom életem legboldogabb pillanata lesz, mert az ölel magához, aki így szeretett engem” – fogalmazott, és elmondta: ezt a gondolatot egy feleségtől tanulta, aki mindig azzal biztatta a halálos ágyán fekvő férjét, hogy ne féljen a haláltól, mert akkor olyan valaki öleli majd magához, aki még őnála is jobban szereti őt.

„Amikor Isten meghívott a szerzetesi életre, azt kértem tőle, engedje, hogy a Szent Ferenc Kisnővérei közösségbe léphessek. A *Szentírás* szaván keresztül megerősített ebben” – mondta Ágnes nővér. Cigány

emberek között, a máltai tanodában dolgozva jött rá arra, Jézus azt akarja, hogy még jobban szeressen. „Megtanulom a lényeket látni, nem a felszínt, mert az Úr is a szívet nézi” – hangsúlyozta, és megosztotta a jelenlévőkkel azt az élményét, amikor a börtönpasztoráció során egy fogvatartottban meg tudta látni Isten képmását.

Az énekpróba alatt megtelt a plébániakert, majd a harangszóra és a Szentlélek-hívó énekre hosszú sorban vonult be az asszisztencia, Beer Miklós nyugalmazott váci megyéspüspök, Martos Levente Balázs segédpüspök és a jelen lévő számos pap.

Fülöp Ákos köszöntötte a főcelebránst, majd az évfordulókat, elsőként azokat, akik nem tudtak jelen lenni az eseményen: Somogyi Sándor vasmisés atyát; Balás Béla nyugalmazott kaposvári püspököt, a találkozó egyik alapítóját, aki pünkösdhétfőn ünnepi a gyémántmiséjét és Fábry Kornélt, aki idén ezüstmisés. Megemlékezett arról, hogy 2000-ben szentelték püspökké Beer Miklóst, Dobszay Benedek OFM, a nagymarosi ifjúsági találkozó egyik fő szervezője pedig idén ötvenéves.

Martos Levente Balázs szentbeszédében elmondta: Az embert meg lehet zavarni, fel lehet dúlni. A szívünk mélye azonban odaadható Istennek, emberségünk legmélye Istenre nyíló ablak. Ő mindig kész elfoglalni megszentelt hajlékát, az övéi vagyunk. A tenger felszínét felkorbácsolhatja a vihar, de a mélységet nem érinti. Akarunk-e úgy reménykedni Istenben, hogy a szívünk legmélye mindig hozzá kapcsolódjon, bármilyen történik is odakint? – tette fel a kérdést.

Jézus búcsúbeszédéből hallottuk: tartsátok meg a parancsaimat, aki szeret engem, az megtartja parancsaimat. A görögben ez így hangzik: ragaszkodjatok parancsaimhoz, kapaszkodjatok a parancsaimba, az igéimbe. Jézus ajándékként kapott szavaiba valóban bele lehet kapaszkodni. „A remény ajándék, nem magadnak találd ki. Valaki megajándékoz vele. Vigyázni kell, hogy amit a kezünkbe kaptunk, azt el ne vigye a szél, de ne is szorítsuk túlságosan, mert akkor kipörög a kezünkéből” – figyelmeztetett a püspök.

A *Jelenések könyvéből* olvasott szentleckével kapcsolatosan Martos Levente Balázs elmondta: Isten személyes jelenléte átragyogja a mennyei Jeruzsálemet, Isten szíve átragyogja a várost. Az igazi reményeink mindig személyesek: valakik lehetünk, és nem valamik. Az igazi reményünk, hogy valaki ott vár bennünket az út végén, hazavár, minden sirásunkra vigasztalás jön, és nem lesz olyan, aki elveszik. A szentmise végén csoportvezetőik kíséretében felvonultak a Gyerekmáros résztvevői: a közel háromszáz gyerek korosztályának megfelelő foglalkozásokon vehetett részt a találkozón.

Brückner Ákos Előd ezután összefoglalta a nap üzenetét, kiemelve a sóhaját, amit délelőtt tanított Czopf Klára nővér. Dobszay Benedek meghívta a fiatalokat, hogy jöjjenek önkéntesnek, vegyék át a stafétát az idősebbektől, és köszönetet mondott a technikai stáb tagjainak áldozatos munkájukért, valamint Bálint Mátyásnak és feleségének, Bálint-Szedmák Virágnak, hogy vezették a Gyerekmáros.

Táncal, dicsőítéssel fejeződött be a találkozásokra is bőséges alkalmat adó, a szív mélységeiben a reményt felébresztő lelkikap.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Pesti Dóra, Tibély Gergely

Közösségben az Úrral

Megújult a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Titkárságának kápolnája

Veres András győri püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke május 20-án reggel szentmise keretében megáldotta a budapesti Városligeti fasor 45. szám alatti székház megújult kápolnáját. Az ünnepi szentmisén koncelebrált Udvardy György veszprémi érsek és Székely János szombathelyi püspök. A felújítási munkálatok során korszerű világítást alakítottak ki. A kápolnába új oltár, ambó (felolvasóállvány) és padok kerültek. Megújult az oltár mögötti üvegablak, és új helyre került a tabernákulum.

bal csücskében az INRI felirat olvasható. A három kereszt a Golgotára utal és arra is, hogy Krisztussal mi, emberek szoros közösségben vagyunk. Ennek a közelségnek a napról napra egyre bensőségesebb megélésére hívja meg a körülbelül negyven férőhelyes kápolna a Titkárság munkatársait.

Forrás és fotó: MKPK Sajtószolgálat

A Könnyező Szűzanyához imádkoztak a hivatásokért

Az ír-magyar kulturális napok keretében május 17-én ünnepi szentmisét mutatott be Veres András megyéspüspök a győri Könnyező Szűzanya tiszteletére a Nagyboldogasszony-székesegyházban. A papi és szerzetesi hivatásokért felajánlott szentmise szónoka Németh László nagyprépost volt.

1697. március 17-én, Szent Patrik ünnepének reggelén, miközben a hívek a misén vettek részt, szemtanúk mesélték, hogy Mária képe csodálatos módon három teljes órán keresztül véres könnyeket hullatott. Az egyházi hatóságok által megvizsgált kép az idők folyamán a Mária-áhitat középpontjába került nemcsak Győr városában, hanem egész Magyarországon és azon túl is.

Németh László nagyprépost, a szentmise szónoka a lelkipásztori hivatás karakterét párhuzamba állította Pál és Barnabás olvasmányban hallott missziós küldetésével (vö. ApCsel 14,21b–27). Antiochiába visszatérve Pál és Barnabás „összehívták az Egyházat, elbeszélték, mi mindent tett az Isten általuk, s hogy a pogányok előtt is kitárta a hit kapuját”. Ferenc pápa ezt szinodális együtt járásnak, együtt gondolkodásnak nevezte. XIV. Leó pápa is fontosnak tartja ezt a gondolatot, hiszen megválasztása utáni első beszédében, a Szent Péter-bazilika központi loggiáján így fogalmazott: „Szinodális Egyház akarunk lenni, úton járó Egyház, mely mindig békére törekszik.”

Az együtt gondolkodás, együtt cselekvés nagyon fontos az Anyaszentegyház szempontjából, hiszen mindannyiunk üdvössége múlik rajta. „Szeressétek egymást! Amint én szeretlek titeket, úgy szeressétek ti is egymást!” – hallottuk Jézus szavait a mai evangéliumban (vö. Jn 13,31–33a.34–35). Németh László a jézusi szeretetparancs kapcsán felidézte azt a középkori ikonográfiai hagyományt, amely a szenvedő Jézus szülőprében ábrázolja. Ezeken a középkori képeken a megkötözött, megostorozott, tövissel koronázott Úr Jézusnak úgy folyik a vére, mint a szőlő leve a présben. Minden hivatás megélése és teljesítése áldozat. De minden ember öröme, meglepődöttsége és harmóniája éppen abban rejlik, hogy az Isten által számára kijelölt hivatást készséggel, szívesen tudja-e betölteni – hangsúlyozta az ötvennyolc éve pappá szentelt Németh László.

Forrás: Győri Egyházmegye
Fotó: Ábrahám Kitti

SZEGED-CSANÁDI EGYHÁZMEGYE

Bálint Sándor-emlékverseny

Emlékversenyt rendeztek Bálint Sándor halálának 45. évfordulója alkalmából május 10-én Szegeden. Az emléknapi az alsóvárosi temetőben koszorúzással kezdődött, ezt követően a Mátyás téren, majd a Dóm téren emlékeztek és imádkoztak szentmise keretében a jelenlévők Bálint Sándor boldoggá avatásáért.

Az emlékversenyre közel negyven csapattól érkezett pályamunka, a második forduló, amely egy online szabadulószoza volt, után pedig közel húsz csapat vett részt a döntőben. Idén a kenyér volt a fókuszban: malomépítés, kenyérdagasztás, kemencébe rakás, a Szent Antal tüze és annak gyógymódja, ostyasütés várta a fiatalokat, sőt a Dóm lábánál a történelmet is megidézték egy kenyérvásárral. A Dómban az emlékmisést Kovács József általános helynök mutatta be.

A Bálint Sándor-emlékversenyre negyven csapat, azaz több mint száz általános és középiskolás diák nevezett be. A vetélkedő szervezői a „legszögedibb szögedi” halálának idei, 45. évfordulója alkalmából izgalmas kihívásokkal készültek. Az első fordulóban Bálint Sándor egyik kutatási területét megismerve, a népi táplálkozás és szakrális táplálkozás témájában kellett a versenyzőknek plakátot, prezentációt vagy kis videót készíteniük.

A csapatok összehasonlították a 20. század első felének népi táplálkozását a mai kor emberének gyakorlatával. A feladat során a résztvevő csapatok egy lapbookot vagy filmet készítettek, amelyen bemutatták, milyen hagyományos hétköznapi vagy böjti ételeket fogyasztottak régen a négy évszakra megfelelően. Az ételek típusai és fogyasztásának alkalmi mellett bemutatták a hozzájuk kapcsolódó rítusokat is. A második fordulóban egy virtuális szabadulószozával várták a diákokat, amelynek

kihívásában egy parasztcsalád éves étkezési szokásait és az étkezések szakrális jellemzőit követték nyomon. A virtuális „aréna” a Napsugaras Tájház korhűen berendezett tiszta szobájának, konyhájának és pincéjének mása volt,

amelynek minden zenguga új kihívást rejtett. A május 9-én Szegeden zajló döntőben korcsoportonként négy-négy csapat, körülbelül hatvan diák vett részt. Helyszínnek között volt a Napsugaras Tájház, a Gál Ferenc Egyetem, a Szent-Györgyi Albert Agóra, a Somogyi-könyvtár, a Szent József jezsuita templom, a Szegedi Dóm Látogatóközpont.

A záró fordulóban valamennyi kenyérhez kapcsolódó népszokás megjelent. A Dóm téren a hajdani, szegedi kenyérpiac is megelevenedett.

A nap részeként megkoszorúzták Tiszteletreméltó Bálint Sándornak a szegedi Pantheonban álló szobrát, ahol együtt emlékeztek és imádkoztak a boldoggá avatásáért és közbenjárásáért. A napot szentmisével zárták, amit Kovács József általános helynök mutatott be a dómban. Ezen az alkalmon a 516-os számú Bálint Sándor Cserkészcsapat tagjai is részt vettek.

Forrás és fotó: Szeged-Csanádi Egyházmegye Katechetikai Intézete

VÁCI EGYHÁZMEGYE

Egyházművészeti szakmai nap

Vádra látogattak május 13-án az Országos Katolikus Gyűjteményi Központ és az Országos Egyházművészeti és Műemléki Tanács tagjai és munkatársai. Megtekintették a felújított Nagyboldogasszony-székesegyházat és a város más egyházi műemlékeit, és a felújítás során felmerült szakmai kérdésekről is hallhattak. A látogatókat Varga Lajos váci segédpüspök kalauzolta és Marton Zsolt megyéspüspök is fogadta.

Az Országos Katolikus Gyűjteményi Központ (OKGYK) és az Országos Egyházművészeti és Műemléki Tanács (OEMT) rendszeresen szervez tagjainak és munkatársainak konferenciákat, képzéseket, szakmai kirándulásokat, hogy jobban megismerjék az egyes egyházmegyék művészeti értékeit, és tapasztalatot cseréljenek a szakrális művészet jelenlegi

Vajk egyházmegyei főépítés ismertette a székesegyház felújítását, amelynek célja a restaurálás és modernizálás volt, hogy alkalmas legyen liturgikus és turisztikai szempontból a 21. századi követelményeknek megfelelő használatra.

A templom művészeti értékeit és műtárgyait Varga Lajos segédpüspök mutatta be a résztvevőknek, kiemelve az épület püspöki székesegyház funkciójából adódó különlegességeit. A látogatók megismerhették a püspökség egykori gazdasági épületéből két évvel ezelőtt kialakított PüspökVác Látogató- és Rendezvényközpontot is, ahol konferenciaterem, több száz fős konyha, étkező, kávézó és shop szolgálják ki a rendezvényeket és az ide érkező látogatócsoportokat. Délután Simon Mária egyházmegyei főmérnök és Maracsó Izabella restaurátor a püspöki palota földszinti irodáinak felújítása során elvégzett munkákról beszéltek a szakmai nap résztvevőinek.

Ezt követően Marton Zsolt köszöntötte a vendégeket, majd körbevezette a szakembereket a palota azon szintjén, amely egykor a barokk kori püspökök hétköznapi élettere volt, mára azonban 18. századi eredeti berendezésével és patinájával elsősorban a turistákat vonzza.

Marton Zsolt püspök saját lakrészén is ezen a szinten helyezkedik el; azonban elődeihez képest jóval szerényebb körülmények között él egy apartmanban. A szakmai nap résztvevői a Váci Egyházművészeti Gyűjteménybe is ellátogattak, ahol a napokban nyílt meg az *Időtálló szentségek – Városháza történeti kitékintés a betegek szentségén keresztül* című időszaki kiállítás.

Az időszaki és állandó kiállításon és a műemlék épület egyedi késő barokk, rokokó kifestéssel rendelkező termein Koncz Kinga, a gyűjtemény igazgatója vezette végig a látogatókat.

A nap végén a püspöki palota kertjében Hubayné Horváth Nóra tájépítész a helyszínt az érdeklődőkkel együtt bejárva ismertette a Magyarországon egyedülálló történeti kert felállításának folyamatát és a helyreállítási terveket.

Forrás és fotó: Váci Egyházmegye

likusokat kitiltották a felsőoktatásból – Lisszabonba küldték felsőfokú tanulmányok folytatására. Később Párizsban teológiát tanult, és ott szentelték pappá. Írországba hazatérve vezető pozíciót töltött be a helyi egyházban, mígnem 1647-ben Clonfert püspökévé nevezték ki. Ezek az évek nem voltak könnyűek az ír katolikusok számára. Az angol korona növekvő dominanciája, valamint a fokozódó cromwelli üldöztetés arra készítette Lynch püspököt és még sokakat, hogy elmeneküljenek a szigetről. Hosszú utazás után végül Bécsbe érkezett. Ott találkozott 1655-ben Püsky János győri püspökkel, akinek kedvessége és nagylelkűsége révén meghívást kapott Győrbe. Itt kapott lakhelyet, az egyházmegye kanonokja lett, és szerepet vállalt a város egyházi életében. 1663. július 14-én halt meg, éppen, amikor visszatérni készült Írországba, ezért itt temették el a győri székesegyházban. Halála után kevés személyes tárgyainak egyikét – a *Madonna gyermekkel* képet (Könnyező Szűzanya-kegykép), amelyet vélhetően Írországból hozott magával, a székesegyház északi oldalán, a Szent Anna-oltár közelében helyezték el.

helyzetéről, valamint egymást kölcsönösen segíteni tudják szakmai kérdésekben. A szakemberek között vannak egyházi gyűjtemények vezetői, építészek, művészettörténészek, restaurátorok. Az OEMT-ben képviseltetik magukat az egyházmegyék, valamint azon szerzetesrendek is, amelyek nagyobb műemlék épületeket, jelentős műtárgyállományt birtokolnak vagy használnak, hasznosítanak.

A május 13-án tartott váci szakmai nap első programja a 2021 és 2024 között felújított Nagyboldogasszony-székesegyház megtekintése volt. A napot szentmisével kezdték a látogatók, amelyet Varga Lajos váci segédpüspök, az OKGYK igazgatója mutatott be. Ezt követően Molnár

Odafigyelő, meghallgató ember

Német László bíboros, belgrádi érsek XIV. Leó pápáról

Német László bíboros, belgrádi érsek egyike volt annak a 133 kardinálisnak, akik megválasztották Péter apostol 267. utódját, XIV. Leó pápát. A konklávéről és a Szentatyáról, Robert Francis Prevostról beszélgettünk vele telefonon.

– XIV. Leó pápa ünnepélyes keretek között is megkezdte péteri szolgálatát a május 18-án a vatikáni Szent Péter téren bemutatott szentmisével. Az eddigi bő egy hét alapján hogyan látja, merre irányítja az Egyház béréjét az új Szentatya?

– A péteri szolgálat átvétele mindig egy fontos pillanat, amikor az újonnan megválasztott pápa legfontosabb gondolatait szeretné közölni a világgal és az Egyházzal. Én már olyan korban vagyok, hogy emlékszem II. János Pálnak az első szentmiséjére és hasonlóképpen XVI. Benedek és Ferenc pápa ekkor mondott szavaira.

Nagyon felemelő, jövőbe mutató, méltóságteljes esemény volt a múlt vasárnap. Már 9-kor, amikor megérkeztem a bazilikába, tele volt a Szent Péter tér, és egészen a Tiberisig a Via della Conciliazione is megtelt. Nagyon szép volt az egész liturgia, a külső keretek, mindezt megkoronázta a Szentatya rövid, nagyon érthető beszéde. Ez a programadó beszéd ugyanazokat a gondolatokat hangsúlyozta kicsit jobban kidolgozva, mint amiket már május 10-én, a Sixtus-kápolnában bemutatott közös szentmisén nekünk, bíborosoknak elmondott, amikor megindokolta, hogy miért választotta a XIV. Leó nevet, és milyen programmal akar ennek a névnek a nyomán fellépni. Most megmagyarázta a pápai jelszavát (In Illo uno unum) is, amely egy hatalmas hangsúly az egység mellett: keressük az egységet, legyünk egyek szeretetben, mert ez az Egyházunk hivatása, ezt kell a mai világban békével megvalósítani.

XIV. Leó esetében világos, hogy olyan Egyházat szeretne, amely képes nemcsak szavakban, hanem tettekben is mindent megtenni azért, hogy béke uralkodjon a világon. Ferenc pápa nyomdokait követve arról beszél, hogy rengeteg igazságtalanság történik, számtalan háború zajlik. Különösen örülök, hogy Gázával kezdte; tudjuk, hogy ott, ha nehéz is ezt kimondani, hihetetlen vérengzés folyik, szinte úgy tűnik, szervezett kiirtása egy népnél. Jó volt, hogy a pápa újból felemelte a hangját az áldozatokért. A békéért szólva talán még nagyobb lesz a hatása, mint elődjének, mert amerikaiként a jelenkori egyik legnagyobb világhatalmat valamiképpen megérinti maga mögött tudhatja.

A háborúk megoldását és a békét nem a felfegyverkezésben látja, hanem az emberi szívek megváltozásában: meg kell térnünk, és meg kell találnunk a szívünkben azt a szeretetet, amely a kezdetek kezdetétől vezetni szeretne minket önmaga felé. Szentbeszéde elején Szent Ágostont idézte, aki arról beszélt, hogy „nyugtalan a szívünk”, ameddig meg nem találjuk azt Istent. És ebből az igazi nyugalomból, az Istenbe vetett szeretetből fakad minden jótét, amire szükségünk van a világban.

Nem hagyott ki a beszédéből olyan fontos témákat sem, mint az ökumené vagy a vallásközi párbeszéd. Ugyanacsak visszatérő gondolat volt a II. Vatikáni Zsinat továbbvitele, a zsinat által elindított változások, reformok folytatása a Katolikus Egyházban. Nagyon szélesen fektette le

az alapokat, igazi egyházpolitikai bemutató volt, hogy milyen irányban szeretné folytatni Egyházunk működtetését. Természetesen ez a továbbmenetel mindig hoz majd személyes hangsúlyokat is, amelyeket csak ő tud hozzáadni az egészhez.

– Milyen embernek ismerte meg Robert Francis Prevostot?

– Nekem azért tűnt fel korábban is a személye, mert széles kultúrával megáldott, krisztusi lelkiületű ember, aki hihetetlenül jól tud meghallgatni másokat. Ez utóbbival vont magára a figyelmet különösen, amikor két évvel ezelőtt először találkoztunk, miután Ferenc pápa kinevezte a Püspöki Dikasztérium prefektusává. Személy szerint nem ismertem

lényegi találkozó. Nemcsak annyi, hogy lássuk egymást, hanem egy-egy konkrét témában előkészítve tanácskozunk, beszélgetünk.

– Egy kicsit a püspöki szinódushoz hasonlóan képzelhetjük ezt el?

– A Katolikus Egyházban mindig is voltak példák a pápai hatalom gyakorlásának különböző formáira és a tanácsnokok szélesebb vagy kevésbé széles körére. A zsinat az, amikor az összes püspök találkozik a pápával – ez a legmagasabb szint, ami létezik. VI. Pál vezette be a szinódusi formát, ennek esetében a Világegyháznak egyfajta képviselő-testülete találkozik a pápával.

A bíborosi testület a középkorban sokkal nagyobb szerepet játszott a

kal kiegyensúlyozottabban jelennek meg a mostani pápaság alatt, és nem lesz Európa-központú a Katolikus Egyház, mint hosszú évszázadokon keresztül?

– Nem szabad elfelejtenünk, azáltal, hogy Ferenc pápa ennyi bíborost nevezett ki a világ minden tájáról, a mostani konklávén nem egy, de még két kontinens bíborosai sem tudtak dönteni arról, hogy ki legyen a pápa, a szükséges 89 szavazathoz minimum három földrész bíborosainak együttes szavazatára volt szükség. A túlzott Európa-központúsággal kapcsolatos aggályok csökkenhettek, amióta erősödtek a helyi egyházak, de földrészünk még mindig a leg-erősebb keresztény helyi egyházzal rendelkezik, ha arról van szó, hogy a teológia, a struktúra és az anyagi helyzet alapján mennyire tud részt venni a Világegyház életében. Európa egyházpolitikailag még továbbra is jelentős, de ami a személyi döntéseket illeti, már nem tudja leuralni a kinevezéseket.

– XIV. Leó pápa, akárcsak elődje, Ferenc pápa, eredetileg szerzetes. Az ilyen irányú tapasztalatai mennyiben játszottak szerepet Ön szerint abban, hogy a bíborosoknak rá esett a választásuk?

– Úgy vélem, Ferenc pápánál a szerzetesi léte nem játszott akkora szerepet, ha ismert volt is Dél-Amerikában, már nem annyira jezsuitaként, hanem főpapként ismerték, hiszen Buenos Airesben, az argentin fővárosban volt előbb segédpüspök, majd érsek. Leó pápánál viszont úgy látom, hogy a világszintű ismertsége szempontjából ez meghatározó, hiszen tizenkét éven keresztül Rómá-

ót korábban, de az elmúlt két évben több találkozásunk is volt, és mindegyik alkalommal megéltem, hogy olyan ember, aki odafigyel, meghallgat, és utána reagál. Fontos, hogy a reakciói nem túl gyorsak vagy vadak, de ugyanakkor határozottak. Tavaly júniusban ott volt Belgrádban két napig az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának (CCEE) évi találkozóján; én mint házigazda huzamosabb időt töltöttem vele – akkor egy nagyon mély, pasztorális, emberi melegséggel megáldott embert ismertem meg benne.

Olyan valaki ő, aki képes lesz szisztematikusabban megoldani a problémákat, mint Ferenc pápa, ha szabad ebben összehasonlítani őket. Ferenc pápa saját maga is azt mondta, hogy folyamatokat indít el. Neki nem az volt a szándéka, hogy rendezzen dolgokat, hanem hogy folyamatokat kezdeményezzen, amelyek aztán a történelmi fejlődés keretein belül vagy továbbfejlődnek és rendszert fognak kialakítani, vagy ha nem bizonyulnak annyira jelentősnek, akkor egyszerűen el fognak veszni a történelmi út mellett. Ferenc pápa személyes nagysága, hogy mert rengeteg mindent kezdeményezni, de – ahogy az olaszok mondják – hátrahagyott minket rengeteg megkezdett munkával, amit most tovább kell vinni. Remélem, hogy XIV. Leó pápa képes lesz arra, hogy jó munkatársakat találjon ehhez, és hogy hallgasson rájuk. Hogy mindez mennyire fontos számára, annak az egyik jele az, hogy május 8-i megválasztása után másfél nappal, május 10-én a szinódusi aulában velünk, bíborosokkal találkozáva aláhúzta, hogy szeretné megvalósítani és életre hozni azt a struktúrát, ami lehetővé fogja tenni, hogy a bíborosok többször találkozzanak Rómában. Mindegyik pápa másképp csinálta ezt. Mi azt kértük, hogy évente legyen egy hosszabb,

mostaninál, mert kevesen és mindannyian Rómában voltak. Többször találkoztak, egész hónapokat vagy éveket Rómában éltek, így tudták vezetni az Egyházat. Azáltal, hogy Egyházunk tényleg Világegyházzá vált, amelyben már majdnem minden nemzetnek van bíborosa, és ennek hatására az egész katolicitás, annak gazdagsága, hihetetlen kulturális sokszínűsége szembetűnő, az ilyesfajta bíborosi összejevelekkel csak gazdagodhatunk. Sokkal több ember tudja bemutatni a tapasztalatait, amelyek segítenek abban, hogy észrevegyük, milyen kihívások érik az Egyházat, de azt is észrevegyük, mennyire élő a mi Egyházunk.

Ha az ember csak saját magával foglalkozik, én mondjuk csak azzal, ami az én belgrádi érsekségemet vagy a szerbiai Katolikus Egyházat illeti, akkor azt mondanám, hogy nálunk az elvándorlás miatt minden évben egyre kevesebb és kevesebb katolikus van. Ám jó hallani a másik oldalról a Dél-Amerikából, Afrikából vagy Ázsiából jött bíborostársaimat, akik kifejezetten sikersztorikat tudnak megosztani arról, hogyan tud jelen lenni az ottani Egyház a hívek között, a politikában, a gazdaságban, a társadalomban.

– A pápa megválasztását követő ünnepi vacsorán pár bíborostársával együtt odaült a Szentatya asztalához. Egy helyütt erről nyilatkozta, hogy az öt lakott kontinenst épp egy-egy bíboros képviselte ennél az étkezésnél. Ez talán egy jól hangzó, ugyanakkor szimbolikus véletlen, de a vasárnapi Szent Péter téri pápai szertartáson is nagyon gondosan figyeltek a különböző kontinensek súlyára. Számíthatunk arra, hogy a Világegyház különböző részei sok-

ban szolgált mint az Ágoston-rend legfőbb előjárója. Ebben a minőségében már akkoriban beutazta az egész világot, ami pápáként is gyümölcöző lehet a számára.

– A konklávéről is ejtsünk néhány szót! Az azzal kapcsolatos titoktartást meg nem sértve elárulná, hogy mennyire volt más az előzetes elvárásaihoz képest?

– Mivel még nem voltam korábban konklávén, volt bennem némi bizonytalanság, hogy ez a sok bíboros a vi-

lág minden tájáról hogy és mint lesz vezetve, és ez a kíváncsi izgalom az előbeszélgetések során másoknál is érezhető volt. Ám a tizenkét, kongregációkkal teli nap, valamint az a pár másik, amikor nem voltak hivatalos találkozók, esélyt adtak arra, hogy megismerjük egymást. A bíborosok nem csak a szinódusi teremben találkoztak, Róma ismerten jó vendéglői számos összejevetelre adtak alkalmat. Így rengeteg időnk volt – több mint két hét –, hogy megosszuk egymással a tapasztalatainkat, az elvárásainkat.

Ezért nekem az volt a benyomásom, amikor ünnepélyes énekkel bevonultunk a Sixtus-kápolnába, hogy hihetetlen nyugalom szállt le ránk. Hiába voltunk a Szent Péter térnél, és ott hiába gyűlt össze több tízezer ember, akik a füstöt és a füst színeit lesték, egyszerűen megszűnt a külvilág, s bár racionálisan tudtam, mi vesz körül, de a szívemben másvalammal foglalkoztam. Ilyen értelemben nyugodtan mondhatom, hogy hihetetlen jó hangulat uralkodott, testvéri megértés, ami megmutatkozott abban is, hogy nem egész húsz óra után sikerült közös nevezőre jutnunk, és megválasztottuk Prevost bíborost.

Valóban vannak bíborosok, akik egy-egy személy vagy elgondolás jegyében szervezkednek, de ettől még nyugodt körülmények vannak, és ami nagyon fontos: a Sixtus-kápolnába való bevonulástól fogva mi mindig imádkoztunk; az elején, a szavazás közben és a végén, amikor a választások eredményeit vártuk, mindig volt idő az imádságra. Ha összehasonlítjuk a konklávét mondjuk a hétvégi világi választásokkal, akár az elnökválasztással Lengyelországban, Romániában vagy a portugál parlamenti választásokkal, azokhoz képest egy pápaválasztás abszolút minimalista gyakorlat. Micsoda hosszú kampányolás folyik azok előtt, de mi abban bízunk, bízunk, hogy nem a pénz, nem a hatalom és az ígéretek fogják megadni a választ arra, hogy ki a legmegfelelőbb erre a feladatra, hanem a Jóisten megsegít minket, hogy keressünk valakit, aki az ő Egyházát fogja vezetni.

– Bíboros úr még Rómában tartózkodik, mert szombaton egy szép, szimbolikus ünnepre kerül sor: elfoglalja a közeli Ostiában található bíborosi címtemplomát.

– Az ostiai Stella Maris (Tenger Csillaga)-plébániatemplom a címtemplomom, ahol már voltam többször, aminek az a furcsa, de gondviselészerű véletlen is az oka, hogy egy szatmárnémeti származású fiatalember a plébános, akinek magyar és román vér is csörgedezik az ereiben. Egy nagy plébániáról van szó, amelyhez tízezer katolikus tartozik, ahol élénk pasztorális munka folyik. Egyszer már miséztem is ott. Most szombaton 18 órai kezdettel kerül sor a székfoglalásomra. Azért is különleges lesz ez a mise, mert jön egy autóbusznyi zarándok, és a repülővel érkezőkkel együtt összesen száz hívő érkezik a belgrádi érsekség területéről, akikkel ezt követően a szentévi zarándoklatot is elvégezzük. Nagyon örömteli az otthoni hívek támogatása, hiszen amikor tavaly decemberben Ferenc pápa bíborossá kreált, akkor is több mint 120-an ünnepeltek együtt velem Rómában.

Agonás Szonja
Fotó: Beogradska nadbiskupija i metropolija Facebook-oldal

Személyes hősiesség kell az élet melletti döntéshez

Beszélgetés az abortuszról a Pázmányon

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem (PPKE) Genézis Kiválósági Diákműhelye és Ereky István Közjogi Kutatóközpontja katedrabeszélgetést szervezett május 12-én Budapesten, Döntések az élet elején: az abortuszról az élet oldaláról nézve címmel.

A 2024 őszén, a Kutatók Éjszakája országos rendezvénysorba illeszkedő, az életvégi kérdésekkel foglalkozó beszélgetés folytatásának különlegességét az adta, hogy az érdeklődők több tudományterület – az orvostudomány, a jog, a teológia és az etika – nézőpontján keresztül láthattak bele e nehéz és összetett témába. A megnyitóban Tahiné Kovács Ágnes docens, a Genézis diákműhely vezetője elmondta: a magzati életet alkotmányunk védi, azonban az abortusz mára nem pusztán életvédelmi kérdés, hanem az egyre kifinomultabb technológiák újabb etikai és jogi problémákhoz is vezetnek, mint például az organoid intelligencia fejlesztése.

A beszélgetést Zakariás Kinga, a PPKE egyetemi docense, az emberi méltósághoz való jog kurzus vezetője moderálta. A program elején az előadókkal az orvosi, biológiai alapokat idézték fel. Rojkovich Bernadett főorvos, a Magyar Bioetikai Társaság elnöke rámutatott, hogy az orvostudomány szerint az emberi élet a megtermékenyítéssel kezdődik. Az élet minden kritériumát teljesíti

a megtermékenyített petesejt. Bár az élet elindulásához szükséges összetevőket a tudomány mára részletesen azonosította, azok „egybeöntése” még nem eredményez életet. Ahhoz a teremtés különlegessége kell. Az élet kegyelem.

Győri Júlia szülész, nőgyógyász szakorvosjelölt kiemelte, hogy a művi abortusz (az abortusz szó önmagában vetélést jelent) abban különbözik a sebészeti beavatkozásoktól, hogy ezen eljárásban nem gyógyítás, hanem az élet elvétele valósul meg. Rámutatott az eljárás lelkiileg megterhelő voltára. Az orvosok eltérően, de általában negatívan viszonyulnak a beavatkozásokhoz, és ha lehet, elkerülik. Nyéky Kálmán bioetikus, a PPKE tudományos munkatársa, az andocsi bazilika plébánosa kiemelte annak jelentőségét, hogy a meghalt magzatoknak már lelke van, akik már Istennél vannak. Ez a velük való találkozás és kiengesztelődés lehetőségét veti fel. Szent II. János Pál pápa a bocsánatkérés fontosságát hangsúlyozta; Ferenc pápa minden papnak megadta a jogot, hogy feloldozást adjanak e bűnnel kapcsolatban. Nyéky Kálmán a vigasztalás és az irgalom oldaláról közelítette meg a kérdést.

Komáromi László, a PPKE Jogi Karának dékánja hangsúlyozta: a házasság Istennek az ő népe, az Egyház, az emberiség iránti szeretetének képe. A keresztény házasság ezen kívül szentség, látható jel, amely közvetíti a kegyelmet. A férfi és nő közötti

teljes testi közösségből a természet rendjében élet fakadhat. Ha ez a házasságban, a házaspár életre szóló testi-lelki egységében valósul meg, akkor a gyermek jó eséllyel szerető, gondoskodó közösségbe érkezik, amely gondoskodik róla. Ha azonban házasságon kívül történik, akkor fönnáll a veszélye, hogy a szülők olyan teherként élik meg, amelytől szabadulni igyekeznek. Így érthető meg a szexualitás erkölcsi rendjének sérülése és az abortuszok közötti összefüggés.

Schanda Balázs, a PPKE Jogi Kara Alkotmányjogi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, alkotmánybíró az Alkotmánybíróság gyakorlatát összefoglalva említést tett az abortuszhatározathoz fűzött párhuzamos indokolásokról, kiemelve Lábady Tamás érvelését, aki a természetjogi ál-

laspontból indult ki. Az Alaptörvény „ember” mellett használja a „magzat” fogalmat is, emiatt a magzati életet csupán az objektív életvédelem illeti meg, nem a szubjektív élethez való jog.

Komáromi László bemutatta a világban ismert szabályozási koncepciókat, kiemelve, hogy az 1950-es évekbeli megengedő szovjet szabályozás például hatást gyakorolt a volt „keleti blokk” országokban, vagy az Egyesült Királyság 1967-es liberalizáló törvénye (Abortion Act) több helyen az angolszász világban. A jelenlegi szabályozási összkép viszonylag sokszínű, még a határidős modell (megengedett az abortusz a magzat bizonyos koráig) és az indikációs modell (bizonyos törvényi indokokból megengedett az abortusz) is gyakran kombináltan jelenik meg.

A nyugat-európai országok jórésze gyakorlatilag igen megengedő.

Schanda Balázs a hazai kommunista szabályozásra reflektálva említette meg, hogy az 1956-os liberalizáció messze az előtt történt, mielőtt fogamzásgátló szerek jelentek volna meg a piacon. Ennek társadalmi hatásai, az egyéni és generációs sérülések viszont még velünk élnek, azokra a kellő reflexió még nem történt meg. A vita az indikációk és az adminisztráció felé fordult, melynek kapcsán Rojkovich Bernadett ismertette a magyar szabályozásban megjelenő terhességmegszakítási okokat. Példákkal alátámasztva többször hangsúlyozta, hogy „személyes hősiesség” kell az élet melletti döntés meghozatalához, amely egyénenként és élethelyzetenként eltérő. 97 százalékos arányban súlyos válsághelyzet okán kérik az anyák a terhesség megszakítását.

Győri Júlia a művi abortusz bemutatásában a szükséges tájékoztatás kapcsán hangsúlyozta, hogy az ultrahangos szívhangvizsgálat az anyából erős érzelmeket vált ki, segítve az élet melletti döntést. A jelen lévő jogászok, joghallgatók, védőnők, orvosok kérdéseire válaszoltak az előadók. A katedrabeszélgetést Gerencsér Balázs docens, az Ereky István Közjogi Kutatóközpont igazgatója zárta, aki kiemelte a több tudományterületet egyszerre felvonultató beszélgetések hasznát.

Forrás és fotó: Pázmány Péter Katolikus Egyetem

(Folytatás az 1. oldalról)

A közelmúlt egyházi történéseinek követése, megértésének igénye miatt jött el a nagyszámú érdeklődő, főként fiatalok, hogy meghallgassák azt, aki ezeket személyesen követte: Erdő Péter bíboros, prímás megosztotta, milyen élményeket őriz a húsvéthétfőn elhunyt Szentatyáról, hogyan élte meg a vatikáni eseményeket, mit üzennek mindezek számára a jövőt tekintve.

A középpontban az Egyház mibenléte állt: mit jelent, hogyan van jelen a világban, miként tudunk kapcsolódni hozzá. A nyolc hónapja találkozási pontként, közösségi térként, társadalmi és lelkeségi témájú előadások színhelyeként működő missziós Café Franciscóban Rónaszéki János kérdezte a főpáspárt.

Elsőként megtudhattuk, hogyan választott Ferenc pápa Erdő Péter bíboros számos alkalommal megfogalmazott meghívására. Válaszként sorra megkapta azt a kérdést: „Jók vagytok?”, mire ő mindig azt válaszolta: „Igyekszünk.” Majd egy újabb meghíváskor a bíboros azt felelte neki: „Roszszak vagyunk! Jöjjön, javítson meg minket!” Ezt követte az 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus (NEK) alkalmával tett villámlátogatása, ami azonban segített abban, hogy Ferenc pápa képe megváltozott a magyarokról.

Úgy látta, Magyarország vállalja a „hídország” szerepét, és országlátogatására már kifejezett „szimpátiával” érkezett, „közelebb került hozzánk, megértette a magyar embereket”. Erdő Péter Ferenc pápa személyéről gondolkodva úgy fogalmazott: személyisége titokzatosnak tűnt, nagyon sok szimbolikus cselekedetet vitt végbe, és sok olyan tanítást

is adott, amelyen azóta is vitatkoznak. „Azt tanultuk tőle, hallgatni kell az emberkre, és ebben alap, hogy elsősorban Istenre hallgatunk, s ebből a kapcsolatból a világra, melyhez küldetésünk szól” – mutatott rá a bíboros.

Erdő Péter felidézte első találkozását XIV. Leó pápával: Robert Francis Prevost a Püspöki Dikasztérium prefektusaként Ferenc pápa 2023-as budapesti látogatásakor a Szentatya kíséretének tagja volt. „Mélyen intellektuális beszélgetésünkben érzékelhető volt, mennyire nyitott, érdeklődő ember. Úgy gondolom, ő nem egy sztár típus, inkább a logikus, körültekintő megnyilatkozás jellemzi.” A Szentatya névválasztásáról Erdő Péter elmondta: Prevost bíboros a Leó nevet a XIII. Leó iránti tiszteletből vette fel, aki a 19. század végének nagy pápája volt, és megváltozott körülmények között – nem volt már pápai állam – kereste mély, megalapozott enciklikákban a kor nagy problémáira a választ. Megerősítette továbbá a diplomáciai kapcsolatokat a világ országaival anélkül, hogy lett volna pápai állam. Akkor a kizsákmányolás volt a legnagyobb veszély, erre kereste az Egyház a választ.

Párhuzamot vonva a mai helyzettel: XIV. Leó pápa szerint jelenleg is fennáll a kizsákmányolás veszélye, továbbá

veszély az is, hogy a nemzetközi munkamegosztásban egyes országokat, régiókat is kizsákmányolnak. Ez is mutatja, hogy az új pápa nem a klasszikus amerikai ideológiát vallja, mélyebben látja a valóságot – hívta fel a figyelmet Erdő Péter. A pápát idézve a bíboros rámutatott a nagy fokú technológiai fejlődésből fakadó veszélyekre: „A mesterséges

intelligencia azzal fenyeget, hogy emberek százmilliói érzik úgy, hogy feleslegesek. Az pedig az emberi méltósággal ellenkezik, ha azt mondják valakire, hogy felesleges. Isten nem hiába teremti az embert: ha feleslegesnek tekintjük, azzal a Teremtőt gyalázzuk.”

A névválasztásban ott van, hogy az új Szentatya Nagy Szent Leó pápát is példa-

helyzetben élt. A zsidóság által használt synagoge fogalommal részben felcserélhető volt. A latin terminológiában a fraternitas szót használták.

Az Egyház bibliai fogalma feltételezi, hogy az összes Krisztus-követő hozzá tartozik; feje Krisztus, nem pedig egy külső hatalom. Ez feltámadásunk garanciája is: ahova a fő eljut, oda eljutnak a tagok is. A helyi gyülekezetek mint egyházak előlárót rendelnek annak vezetésére. Az egyházi rend szentsége és a vezetői küldetés őseredeti módon összetartoznak. A sajátosan szakrális küldetést tehát az erre felszentelést és kánoni küldetést kapott személyek végzik; a laikusoknak – nőknek – is megvan az aktív szerepük egyházi intézményeinkben.

Hogyan intézményesült az Egyház? – a kérdésre válaszolva Erdő Péter hangsúlyozta: az Egyház eredendően, születésétől fogva intézményként létezik. A kenyértörést házanként végezték, az Eucharisztia már kezdetől ott volt a keresztény közösség közepén, mint intézményesítő tényező; az Ige és a szentségek összefogták, meghatározták a közösséget. A folytonosság pedig nem szakadt meg. John Henry Newman idézve olyan, mint amikor a magból kifejlődik a növény. A folyamatosság

nem változatlan. Ez az intézmény régi és új.

Erdő Péter bíboros a zsidóság történelme alapján úgy látja, nem a törvények, hanem a közös emlékezet tesz egy embercsoportot egy néppé. Közös emlékezetünk nekünk is van a többi keresztényekkel együtt – ez az Eucharisziában csúcsosodik ki. Az egység alapja a közös emlékezet, hordozója a hittani, erkölcsi tanítás, a liturgia, az egyházfegyelem.

A szakadás lehetősége minden korban megvan, az egység nem magától értődő: azért küzdeni, imádkozni, szenvedni kell. Akkor is, hogyha más felekezeti keresztényekkel keressük az egység útját, de akkor is, ha meg akarjuk tartani az egységet a katolikus közösségen belül is – mutatott rá Erdő Péter.

A szinodalitásról szólva Erdő Péter rámutatott: „ahhoz, hogy megértjük, vissza kell menni a kezdetekhez, 230 éltől, a presbitériumig, mielőtt a monarchikus püspökség intézménye általánossá vált volna. A presbitériuszentelésben találunk utalást a *Kivonulás könyvére*, melyben Mózes segítők veszt maga mellé a népből, akik az „ő lelkéből” kapnak. Ezt megtaláljuk a katolikus papszentelés liturgiájában is. Továbbá élt a meggyőződés, hogy ha együttesen járnak el, különös isteni segítséget részesülnek. Ezt méltán nevezzük szinodalitásnak – teokratikus vonása volt ez az első idők közössége vezetésének. A mi Egyházunk krisztokrácia: nem emberek uralkodnak benne, a feje Krisztus – munkatársak lehetnek kezdetben a presbiterek, később a püspök.”

(A rendezvényről készült tudósítás teljes terjedelmében a Magyar Kurír honlapján olvasható.)

Trautwein Éva
Fotó: Wágner Csapó József

Krisztus nélkül semminek sincs értelme

Beszélgetés a Stephanus-díjas Puskás Attila dogmatikaprofesszorral

A Szent István Társulat és a Stephanus Alapítvány által létrehozott Stephanus-díj idei kiírtetettje teológiai kategóriában Puskás Attila dogmatikaprofesszor, tanszékvezető egyetemi tanár, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának prodékánja. Vele beszélgetünk.

– Egy Tolna vármegyei kis faluban, Döbröközön született. Kérem, meséljen kicsit a gyermekkoráról! Vallásosak voltak-e a szülei, vannak-e testvérei?

– Hárman vagyunk testvérek. Lajos bátyám hat évvel idősebb nálam, állandó diakónus, és van egy ikertestvér húgom, Marika. Vallásos, a katolikus hitét gyakorlati családba születtem. Otthonunkban több nemzedék élt együtt. Döbrököz gyönyörű vidéken fekszik, dimbes-dombos kis falu. Nagyon szerettem ott élni, és mind a mai napig szívesen járok vissza. Hagyományos, étellel teli vallásosság jellemezte az ottani közösséget. Nem kiüresedett formákban élték meg a hitüket, a kereszténység átjárta az életüket. Nagyon sokat tanultam ebből, egész eddigi életemet végigkísérte ez a gyermekkori tapasztalatom. Meghatározó volt számomra plébánosunk, Barnai Gyula atya karaktere. Mivel korán elkezdtem ministrálni, mondhatom, hogy mellette nőtem fel. Nemcsak a szentmiséken szolgáltam, hanem vele mentem a betegkekhöz, haldoklókhoz, és rengeteg kirándulást is szervezett nekünk. Nagyon karakán, az igazság mellett kiálló atya volt, akit az ötvenes-hatvanas években sok hátrány ért emiatt. Egy időre kitiltották Tolna megyéből, mert foglalkozott a fiatalokkal, titokban elvitte őket nyári táborba, a Mecsekbe. Amikor aztán később hozzánk került plébánosnak, felvirágoztatta a közösségi életet.

– Gyermek- és ifjúkora a Kádár-korszakra, az úgynevezett puha diktatúra időszakára esett. Hogyan emlékszik vissza ezekre az évekre?

– Noha gyermekkorom idején már enyhült a diktatúra, azért a saját életünkben is megtapasztaltuk a vallásüldözés jeleit. A rendszer emberei, hívei megpróbálták lebeszélni a szülőket arról, hogy beírassák a gyerekeiket az iskolai hittanra. Volt olyan tanárunk, aki fölállított bennünket az órán, és számonkérte, hogy miért ministrálunk, miért járunk hittanra. A feltámadási körmeneten a párttagok figyelték, kik vesznek részt az eseményen. A hivatásom szempontjából ez nagyon fontos tapasztalat volt: nyíltan megvallottuk a hitünket akkor is, ha ezért szenvedni kellett. Barnai Gyula atya élen járt ebben. Egy másik, szintén nagyon fontos mozzanatot a hivatásom útján egy nagycsütörtöki szertartás volt, azon belül is a lábmosás ritu-

sa. Mi, ministránsok voltunk az apostolok, Barnai Gyula atya pedig, Jézust megjelenítve, megmosta a lábunkat. Ez rendkívüli módon megérintett engem, és már akkor megszületett bennem a vágy: egészen Jézushoz akarok tartozni. Ez lesz a küldetésem, az életfeladatom: lehajolni az emberekhez, alázattal végezni a szolgálatot. A harmadik meghatározó élményem pedig ahhoz kapcsolódik, hogy a szentmiséken felolvastam a szentírási szakaszokat. Különösen szerettem Szent Pálnak a Timóteushoz írt két levelét, melyekben atyai szeretettel szól lélekben kedves fiához, bátorítja, biztatja, hogy tartson ki a hitben. Amikor később diakónussá szenteltek, a Timóteushoz írt levélből választottam jelmondatot: „Isten nem a félnkség, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét adta nekünk” (2Tim 1,8).

– Mikor érlelődött meg Önben végleg, hogy igent mond az Úr hívására, és pap lesz?

– A gimnáziumi éveimben, 1979 és 1883 között. Dombóvárra jártam gimnáziumba. Kiváló tanáraim voltak, de a kommunista ideológia rányomta a bélyegét erre az időszakra is. Megfigyeltem, hogy az osztálytársaim többsége nem jár templomba, ám ott él a szívükben az Isten utáni vágy. Beszéltem nekik Krisztusról, és úgy éreztem, közelebb tudom vezetni őket Istenhez. Ez megerősített abban, hogy igen, úgy látszik, kaptam erre valamiféle külön elhívást, karizmat. Örömet leltem ebben. A nyakamban viseltem egy taizéi keresztet, amit a bátyámtól kaptam ajándékba. Óriási botrány kerekedett ebből, ki akartak rúgni az iskolából, az osztályfőnököm és az igazgató is. Ez is jó alkalom volt arra, hogy beszélhessek a társaimnak Taizéról, Jézusról, a hitről. Végül a ruhám alatt hordtam a keresztet. Mire eljutottam az érettségiig, már egyértelmű volt, hogy a papi hivatás lesz az életutam. Akkoriban olvastam Viktor Frankl egyik könyvét, aminek központi témája az élet értelme volt. Ő zsidóként megjárta, megszenvedte, de túlélte a koncentrációs tábor, és később a logoterápia atyja lett. Nagyon megfogott a története. Leírja, hogy egy alkalommal sorba állították őket egy SS-tiszt előtt. Akiket jobbra küldött, azokat elhurcolták a krematóriumba, akiket balra, azok életben maradtak. Ekkor fogalmazódott meg benne az axióma: ha az emberi életnek van értelme, az nem múlhat azon, hogy az a tiszt milyen hangulatban van, hogyan dönt, jobbra vagy balra küld-e engem. Ha az életnek van értelme, akkor annak feltétlenül és minden helyzetben érvényes értelemnek kell lennie. Megérlelődött bennem a belátás: számomra, sőt mindenki számára, ez az értelem Krisztus. Nélküle nincs értelme az életnek, a halálnak,

a szenvedésnek, semminek sincs értelme. Úgy éreztem, ezt másokkal is közölnöm kell, tovább kell adnom.

– A Szent István Társulat ünnepi könyvhetére jelent meg az Egyedül a szeretet című könyve, amely a 20. század egyik legnagyobb katolikus gondolkodójának, a svájci jezsuita Hans Urs von Balthasarnak az életművével foglalkozik. Egy korábbi munkájának jelentős átdolgozásával született meg ez a kötet, tulajdonképpen nagy-monográfia. Mi az, ami ennyire megragadta Önt Balthasar teológiájában?

– Hans Urs von Balthasaról Pápai Lajos püspök atyától hallottam először, ő volt a spirituálisunk a Központi Szemináriumban. Jóval később, amikor 2000-ben elkezdtem dogmatikát tanítani, kerestem azt a nagy teológust, akinek a szemléletmódját követve, azzal azonosulva jól tudnék tanítani. Korábban egy másik jeles jezsuitától, a német Karl Rahnertől indultam el. Legkedvesebb tanáraim, a dogmatika tanszék vezetője, Fila Béla és Nyíri Tamás is Rahner-követők voltak. Rahnertől érkeztem meg Balthasarhoz. Ami a legjobban megfogott benne, az a szintézis, ami az életművében föltárul. Ez legegyszerűbben a nagy trilógiájában (teológiai esztétika, teológiai dramatika, teológiai logika) jelenik meg. Balthasar az isteni szépségre, az isteni jóságra és az isteni igazságra fűzte fel egész teológiáját. A legeragadóbb benne az, ahogyan újra elcsatja a tradíció, a teológiai hagyomány kincseit, és elérhetővé teszi azokat a mai ember számára, feltárva kincsestárát. Nagy monográfiákat írt patrisztikus szerzőkről, Szent Irenaeusról, Hitvalló Szent Maximoszról, Szent Ágostonról, Nüsszai Szent Gergelyről. A szintén jezsuita Henri de Lubac volt ebben a mestere. Amikor Balthasar műveit olvassa az ember, akkor eléri ez a hihetetlenül nagy teológiai áramlás. Ez megtermékenyíti a gondolkodást, segít bennünket abban, hogy megfelelő módon tudjunk viszonyulni mindahhoz, ami ma zajlik a világban.

Segít, hogy az élő tradícióban benne állva kritikusan viszonyuljunk a kortárs kultúrához, de azzal az érzékenységgel is, hogy meglássuk, ami ebben a világban jó, ami a Szentlélektől jön, ami Krisztustól, a Logosztól érkezik, elhintve az igazság magvait a kultúrákban, a filozófiákban, akár a vallásokban is. Balthasar ugyanakkor arra is alkalmassá tesz minket, hogy távolságot tudjunk tartani, és felmutassuk a keresztény sajátosságot, azt a teljességet, ami csak Krisztusnál és benne van. Balthasar mester ebben, az életműve vezérfonal.

– Eszembe jut a 2022-ben elhunyt Szabó Ferenc jezsuita költő, teológus, aki rövid esszéket írt Balthasarról, Rahnerről, Lubacról. Nála ismerem fel, hogy a teológia és a dogmatika egyáltalán nem elvont tudományok, hanem az élet mindennapi kérdéseire keresik a választ – miért születtünk, honnan jövünk, miért élünk, mi a küldetésünk –, a középpontba állítva Jézus Krisztust.

– Valóban, a dogmatika az emberi élet legnagyobb, legalapvetőbb, leglényegesebb kérdéseire kínál válaszokat a hit világosságánál, és segíti a keresésben azokat, akik az élet értelmét szeretnék megragadni. Az adja a teológia művelésének lényegét, hogy legyen bátorságunk feltenni ezeket a nagy kérdéseket, és merjünk előállni azzal az igénnyel, hogy ezekre a kérdésekre vannak olyan biztos és végső válaszok, amelyek mindenki számára felkínálják az emberi élet nagyszerű hivatását. A teológia hozzásegít minket ahhoz, hogy ráébredjünk: az élet misztérium, amely egy még nagyobb misztériumra, Istenre utal, és Krisztusban tárul fel. Pascal gyönyörűen fogalmaz, s gondolatát aztán Ferenc pápa is felidéz a nagy francia filozófus születésének 400. évfordulójára írt apostoli levelében: „Jézus Krisztus nélkül sem azt nem tudjuk, ki az Isten és kik vagyunk mi magunk, sem azt nem tudjuk, hogy mi az életünk és mi a halálunk.” Krisztus a középpont, az ő világosságánál vesszük észre, hogy mik a zsákutcák

a mai életben, hol futnak bele az emberi ideológiák a kiüttlanságba, melyek a nagy intellektuális kísértések, és hogyan lehet elkerülni azokat.

– Az új pápánk, XIV. Leó Ágoston-rendi szerzetes. Mennyire határozhatja meg ez a teológiáját? Szent Ágostonnál központi kérdés a kegyelem fogalma. A Vallomások ezerhatszáz év elteltével is alapmű, csakúgy, mint az Isten városáról című négykötetes, monumentális monográfiája. A Vallomások elején ezt írja: „Magadnak teremtettél minket, Urunk, és nyugtalan a szívünk, amíg meg nem nyugszik tebenned.”

– XIV. Leó csupán néhány hete megkezdett péteri szolgálatában már eddig is megnyilvánult Ágoston hatása, s nagyon tudatosan a címerébe is belefoglalta az ágostoni teológiát jelképező szívet a nyílal. Ez előrevetíti, hogy az ágostoni gondolkodásmód stabil kiindulópont és alap lesz számára. Szent Ágostonra úgy tekintek, mint a szeretet nagy teológusára. Említette az Isten városáról című munkáját. Ebben az egész történelmet a következő látószögből közelíti meg: két szeretet küzdelme zajlik a világban. Az egyik: mindenekfölött szeretni Istent, és Istenért helyesen szeretni önmagamat és a másik embert. Ez a szeretet helyes rendje. Ha ez felborul, és önmagamat szeretem mindenekfölött, az oda vezet, hogy meg fogom vetni a másikat, és torz módon fogom szeretni önmagamat. Ez a rendezetlen, torz szeretet, az önmagába visszaforduló, magába bonyolódó ember önző szeretete. Az emberiség történelmében kezdetektől fogva ez a kétféle szeretet küzd egymással. Szent Ágoston mondja: „Életemnek a súlyát a szeretet adja meg.” Bárhová menjek is, mindig valamiféle szeretet vezet. Ha a torz szeretetben élek, akkor bennem és a kapcsolatrendszeremben is minden eltorzul: a javakhoz, az érzelmi örömhöz, a hatalomhoz való viszonyulásom mind kisiklanak, rendezetlenné válnak, és ennek megvannak a társadalmi vetületei. Vagy ez valósul meg, vagy

pedig a Krisztusban megjelent, feltétlen isteni szeretetre adom meg a válaszat – a viszonzszeretetet –, és megtanulok Istennel együtt szeretni. Ekkor rendezetté válik a belső világom, a szívem, a kapcsolatrendszerem, az egyházi életem, hiszen Krisztus áll a középpontban. Ez a szeretet pedig kisugárzik a környezetemre, a társadalomra, az egész világra. Megszületik a béke is, ha nem a torz szeretet vezet bennünket. Ha XIV. Leó ebben a perspektívában akarja végezni péteri szolgálatát, akkor a legmegfelelőbb válaszokat fogja megtalálni a háború és béke kérdésében, s azzal kapcsolatban is, hogy miként lehet ennek a bölcs szeretetnek az erejével, ennek jegyében közvetíteni az emberek között, akár politikai szinten is, és hogyan tudja az egység szolgálatát végezni az Egyházon belül.

– Itt mire gondol?

– Az Egyházon belül is sok helyen tapasztalható a polarizálódás. Nem a pluralitás, a sokféleség a gond. A pápának az is feladata, hogy a törvényes különbségek óre legyen. A baj ott kezdődik, amikor a pluralitás széttartóvá válik, és rossz értelemben vett pluralizmus alakul ki, vagyis szétforgácsolódik az egység. XIV. Leó már az első beszédében is jelezte: az egységet akarja szolgálni. A Szent Ágostonról vett jelmondata is erre utal: „Öbenne, az Egyben egyek.” Ez nagyon fontos programja a Szentatyának, és biztos vagyok benne, hogy a Szent Ágoston-i teológia segíteni fogja ebben. A szentháromságos teológia is innen fakad: az Atya öröktől fogva szereti a Fiút, a Fiú öröktől fogva viszonzszereti az Atyát, és kettejük egymás felé áramló, örök és boldogító szeretetkapcsolata maga a Szentlélek. Ha ez a Lélek, a szeretet Lelke kiárad ránk, s ha folyamatosan árad az Egyházban, és bevon bennünket ebbe a szeretetbe, akkor válik minden rendezetté, és születik meg bennünk és közöttünk a béke.

– Május 14-én ünnepelte a 60. születésnapját, a Szent István Társulat ünnepi könyvhetén pedig Ön vehette át a Stephanus-díjat, amihez gratulálunk. Ez a két ünnepi esemény alkalmat adhat az eddigi életútjára való visszatekintésre, egyfajta számvetésre is. Milyen érzések vannak most Önben?

– Nagy hálát érzek, és az a gondolat visszhangzik bennem ezekben a napokban, amit Ágostonnál olvashatunk a De Trinitate (A Szentháromságról) című munkájának végén: hálát ad Istennek azért, ha az Isten ajándékaiból adhatott azoknak a testvéreinek, akik szintén az Isten ajándékai. A tiedből a tiednek. A te ajándékaidból ajándékozni azoknak, akik szintén a teid, és akiket rám bízál.

Bodnár Dániel
Fotó: Merényi Zita

ADÁSVÉTEL

RÉGISÉGEKET, hagyatékot, bútorokat, festményeket, szobrokat, ezüsttárgyakat, arany ékszereket, fogaranyat, érméket, ki-tüntetéseket, órákat vásárolunk. T.: 06/20-932-6495, www.antikbudapest.hu

RÉGISÉG

PAPÍR- ÉS FÉMPÉNZT, bélyeget, képes-lapot, papírrégiséget és más régiségeket vásárolunk, illetve árverésre átveszünk.

TÁRSKERESŐ

DIPLOMÁS férfi társat keres 65 éves korig. T.:+36/30-628-9657

ÜDÜLÉS

NYARALÁSI LEHETŐSÉG Balatonfüre-den, strandok közelében, kedvező áron. T.: 06/20-241-3585

IMAÓRA

Kútvolgyi Szűz Mária-engesztelőkápolna: engesztelő vir-rasztás hazánk lelki megújulásáért minden csütörtökön 20 órától pénteken 5 óráig az Oltáriszentség előtt. 22 órákor szentmise. Cím: Budapest XII., Galgóczy u. 49. (BKK: a Széll Kálmán térről a 128-as busszal a végállomásig, a Regőczy István térig.)

Az Örökimádás-templom (Budapest IX., Üllői út 75–77.) szent-ségimádási rendje: hétköznap 8 órától 18 óráig, vasárnap 12 órától 18 óráig. Minden csütörtökön a 17 órákor kezdődő imaórán, majd az azt követő szentmisén előre felvett miseszándékokért imádkoznak. Minden hónap első csütörtökén Erdő Péter bíboros celebrálásával papi és szerzetesi hivatásokért, a másodikon a templom karitászcsoportjának szándékára, a harmadikon az imalábadá elhelyezett szándékokért imádkoznak.

A Szent István-bazilika Mária-kápolnájában (Budapest V., Szent István tér 1.) égi kérésre, huszonhat éve minden csütörtökön 20 órától péntek reggel 5 óráig engesztelő imavirrasztást tartunk Magyarországra, a magyarság lelki megújulásáért. 21 órákor mindig más atya mutat be szentmisét a két legszentebb Szív szándékára. Mindenkit szeretettel várunk! Imádkozzunk együtt!

Elsőpénteki missziós konferenciabeszédek a magyar csa-ládokhoz a városmajori Jézus Szíve-templomban (Budapest XII., Csaba utca 5.). A 18 órákor kezdődő szentmisék után a kistemp-lomban beszélgetés az elhangzott homíliáról. Mindenkit szeretettel várnak. Bővebb információ: <https://www.varosmajoriplebania.hu/>

Elváltakért és egyedül maradtakért mutatnak be szentmi-sét minden hónap első keddjén 17 órákor a budapest-belvárosi Nagyboldogasszony-főplébánia-templomban (Budapest V., Március 15. tér 2.). A szentmise után tematikus beszélgetésre hívják a résztvevőket.

Szentmisét mutatnak be Mindszenty József bíboros boldog-gá avatásáért a Városmajori Jézus Szíve-templomban (Budapest XII., Csaba u. 5.) a következő napokon: 2025. június 6., péntek, július 7., hétfő, augusztus 6., szerda, szeptember 6., szombat, október 6., hétfő, november 6., csütörtök, december 6., szombat. A szentmisék 7 órákor kezdődnek.

ADÁSVÉTEL

RÉGISÉGEKET, hagyatékot, bútorokat, festményeket, szobrokat, ezüsttárgyakat, arany ékszereket, fogaranyat, érméket, ki-tüntetéseket, órákat vásárolunk. T.: 06/20-932-6495, www.antikbudapest.hu

RÉGISÉG

PAPÍR- ÉS FÉMPÉNZT, bélyeget, képes-lapot, papírrégiséget és más régiségeket vásárolunk, illetve árverésre átveszünk.

TÁRSKERESŐ

DIPLOMÁS férfi társat keres 65 éves korig. T.:+36/30-628-9657

ÜDÜLÉS

NYARALÁSI LEHETŐSÉG Balatonfüre-den, strandok közelében, kedvező áron. T.: 06/20-241-3585

GYERE HOZZÁNK!

Nálunk minden gyerek megtalálja az érdeklődésének megfelelő különórát

a Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátság által fenntartott

Budapesti Ward Mária Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola, Gimnázium és Zeneművészeti Szakgimnázium

első osztálytól akár az érettségiig

2025-2026. tanévben induló ELSŐ OSZTÁLYÁBA van még lehetőség jelentkezni!

1056 Budapest, Irányi u. 3. | www.wardmaria.hu
titkarsag@wardmaria.hu | +36 1 7979291

KÖRCSOLYA

RAJZ

NÉPTÁNC

ÚSZÁS

HANGSZER

KÉZMŰVES

FOCI

ALAPOZÓ TORNA

KLUBNAPKÖZI

INFORMATIKA

3. OSZTÁLYTÓL NYELVEK

A BUDAPEST-KELENFÖLDI SZENT GELLÉRT PLÉBÁNIA EGYHÁZI FENNTARTÁSÚ URNATEMETŐJÉBEN URNAFÜLKÉK MEGVÁLTÁSÁT, valamint ZÁRTSZÓRÁSOS TEMETÉS LEHETŐSÉGÉT KÍNÁLJA.

Temetőnk minden nap 8 – 18 óráig látogatható.

Urnairoda nyitvatartása:
Hétfőtől péntekig: 9.30-tól 16.30-ig
Telefon: 1/203–8912; E-mail: urnairoda@szgp.hu

Plébániai iroda nyitvatartása:
Hétfőtől péntekig: 9.30-tól 16.30-ig
Telefon: 1/203–8915; E-mail: iroda@szgp.hu

Templomunk miserendje:
Vasárnap: 9.00, 11.00 és 18.00
Hétköznap: 7.00 és 17.00 Szombaton 7.00 és 18.00

Cím: 1115 Budapest, Bartók Béla út 149.; Honlap: <https://szgp.hu>

június 26. és július 25. között szerveznek meg a budapesti Piarista Gimnáziumban (Budapest V., Piarista utca 1.). A jelentkezési határidő: június 16. A négyhetes nyári képzés során egyéni hangszeres órák, csoportos elméleti kurzusok, liturgikus gyakorlatok, valamint szakmailag képzett oktatók segítik a felkészülést. A szervezők e-mailben várják az érdeklődők jelentkezését a malezi.hakk@gmail.com címen, illetve nyomtatott formában postai úton az intézet székhelyére: 1068 Budapest, Városligeti fasor 42. Bővebb információk: <https://www.liturgia.hu/>

KOLLÉGIUM

A Brenner János Hittudományi Főiskola két kollégiuma (Szent László Kollégium, Győr - Széchenyi István Egyetem Hegedűs Gyula Kollégiumában 50 férőhellyel, a Brenner János Hittudományi Főiskola kollégiuma, Győr – 35 férőhellyel) felvételt hirdet. Célunk, hogy a keresztény fiatalokat kollégiumi elhelyezés-sel segítsük az egyetemi tanulmányaik alatt. A főiskola vezetése alatt álló két kollégiumba hívó vagy hitre nyitott fiatalokat várunk,

ZARÁNDOKLAT MEDJUGORJÉBA
AZ ELSŐ JELENÉS ÉVFORDULÓJÁN
június 23-27. | 5 nap | 149.900 Ft/fő

GÖRÖGKATOLIKUS ZARÁNDOKLAT RÓMÁBA
június 26 - július 3. | 8 nap | 469.900 Ft/fő

FATIMAI ZARÁNDOKLAT
július 16-21. | 6 nap | 429.900 Ft/fő

OLASZ SZENTEK ÉS SZENTÉLYEK NYOMÁN
augusztus 18-24. | 7 nap | 339.900 Ft/fő

NAGY ZARÁNDOKLAT
LA SALETTE, LOURDES, SANTIAGO, FATIMA
aug. 29 - szept. 7. | 10 nap | 649.900 Ft/fő

LOURDES-I ZARÁNDOKLAT REPÜLŐVEL
szeptember 23-27. | 5 nap | 369.900 Ft/fő

ZARÁNDOKLAT RÓMÁBA
(REPÜLŐVEL - BÉCSI INDULÁS)
október 13-17. | 5 nap | 349.900 Ft/fő

MÁRIARADNAI BÚCSÚ
DÉL-ERDÉLYI BARANGOLÁSSAL
október 6-8. | 3 nap | 99.900 Ft/fő

ZARÁNDOKLAT LENGYELORSZÁGBA
október 17-21. | 5 nap | 179.900 Ft/fő

VIA SACRA ZARÁNDOK UTAZÁSI IRODA
+36 20 500 5050
www.viasacra.hu

Kiadja a Magyar Kurír Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál, a postán.

Nyomás: Virtuoz Kiadó és Nyomdaipari Kft. • Ügyvezető: Tolonics Gergely
ISSN 0133-1205
KÉZIRATOKAT NEM ÖRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
LAPZARTA: 2025. május 26.

TRADICIONÁLIS HARANGOK ÖNTÉSE

GOMBOS MIKLÓS ÉS FIA, FERENC

Ref.: www.harangontes.hu

Cím: 2162 Órbottyán, Dózsa Gy. u. 3., Pf. 10.
Mobil: +36 30 948 9575 | +36 30 728 8161
Tel.: +36 28 360 170
E-mail: gombosmi@harangontes.hu | info@harangontede.hu

Főszerkesztő és felelős kiadó: Kuzmányi István
Lapszerkesztő: Baranyai Béla • Lapszerkesztő-helyettes: Körössy László
Szerkesztőség: Agónás Szonja, Bodnár Dániel, Fábán Attila, Gátas Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Hollósi Judit, Lambert Attila, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Náduvvari Dorottya, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trautwein Éva, Vámosy Erzsébet

Olvasószerkesztő: Kodítek Bernadett
Korrektor: Szántó István • Tördelés: Kuzma Angéla
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1068 Budapest, Városligeti fasor 42.
Postacím: 1406 Budapest, Pf.: 100 • Tel.: +36/1-317-3933
www.ujember.hu • e-mail: mik@katolikus.hu

Uj Ember
KATOLIKUS HETILAP

Nyomás: Virtuoz Kiadó és Nyomdaipari Kft. • Ügyvezető: Tolonics Gergely
ISSN 0133-1205
KÉZIRATOKAT NEM ÖRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
LAPZARTA: 2025. május 26.

Kiadja a Magyar Kurír Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál, a postán.

Nyomás: Virtuoz Kiadó és Nyomdaipari Kft. • Ügyvezető: Tolonics Gergely
ISSN 0133-1205
KÉZIRATOKAT NEM ÖRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
LAPZARTA: 2025. május 26.

Főszerkesztő és felelős kiadó: Kuzmányi István
Lapszerkesztő: Baranyai Béla • Lapszerkesztő-helyettes: Körössy László
Szerkesztőség: Agónás Szonja, Bodnár Dániel, Fábán Attila, Gátas Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Hollósi Judit, Lambert Attila, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Náduvvari Dorottya, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trautwein Éva, Vámosy Erzsébet

Olvasószerkesztő: Kodítek Bernadett
Korrektor: Szántó István • Tördelés: Kuzma Angéla
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1068 Budapest, Városligeti fasor 42.
Postacím: 1406 Budapest, Pf.: 100 • Tel.: +36/1-317-3933
www.ujember.hu • e-mail: mik@katolikus.hu

Előfizetés, terjesztés: +36/1-235-0484; +36/1-633-3132; terjesztes@ujember.hu
Előfizetés megrendeléséhez kérjük, vegye fel a kapcsolatot kollégáinkkal a fenti elérhetőségek valamelyikén. Egyéni egy példányos előfizetés belföldről negyedévre: 5785 Ft, fél évre: 11 570 Ft, egy évre: 23 140 Ft. Magyar Kurír 10700732-68366180-51100005 (CIB Bank).

Könyvesbolt: 06/1-266-0845; konyvesbolt@ujember.hu
Médiaajánlat kérhető: 06/1-317-3933; hirdetes@ujember.hu
Közlemények, gyászjelentések, apróhirdetések feladása: +36/1-317-3933; aprohirdetes@ujember.hu; <http://ujember.hu/aprohirdetes-feladasa/>

A Szentatya mint Róma püspöke

XIV. Leó pápa május 25-én elhagyta a Vatikánt és a Lateráni Szent János-bazilikában Róma püspökeként székfoglaló szentmisét mutatott be. Útközben megállt az Aracoeli téren, ahol fogadta Roberto Gualtieri polgármesternek és Róma városának tisztelgését. A városvezető biztosította arról, hogy Róma városa a pápa szövetségese lesz, hogy folytatódjon az a sok területen elkezdődött megújulás, amelyet Ferenc pápa hagyott örökségül.

A székfoglaló misén a pápával koncelebráltak: a Római Egyházmegye helynöke, Baldassare Reina bíboros; a Római Egyházmegye alhelynöke és egyik segédpüspöke, Renato Tarantelli Baccari, valamint Róma bíborosai, püspökei és plébánosai. Az eucharisztikus ünnepség után a pápa a központi erkélyről köszöntötte és megáldotta a híveket. A Szentatya még aznap este a Santa Maria Maggiore-bazilikába látogatott, hogy tiszteletét tegye a Boldogság Szűz Mária, a Salus Populi Romani ikonja előtt és imádkozott Ferenc pápa sírjánál.

Fordította: Tózsér Endre SP
Fotó: Vatican Media

„Emlékeztem a Szent Péter téren összegyűlt testvéreimet és nővéreimet, hogy velük vagyok keresztény és értük vagyok püspök, ma pedig különleges módon is mondhatom: értetek és veletek vagyok római!” (A pápa fogadta Róma városa és polgármestere tisztelgését)

„Ez egy gyönyörű alkalom arra, hogy megújítsuk a Mária, a Salus Populi Romani iránti áhítatunkat” (Ima a Salus Populi Romani ikonja előtt)

A Szentatya május 25-én Ferenc pápa sírjánál a Santa Maria Maggiore-bazilikában

XIV. Leó a gyengédségről, az áldozatkészségről és a meghallgatási képességről mint az Egyház sajátos tulajdonságairól beszélt a Lateráni bazilikában

AZ ÁGOSTONOS LELKISÉGRŐL (2. RÉSZ)

Ágostonos szerzetesség a történelemben

Ágoston-rendi szerzetes – az elmúlt hetekben sokszor elhangzott ez a ritkán hallott kifejezés. XIV. Leó pápa – aki amerikai származású pap, majd perui misszionárius, püspök, római bíboros – szolgálatait közül hazánkban talán az Ágoston-rendi szerzetessége a legnehezebben értelmezhető. A rendről és Szent Ágoston szellemiségéről olvashatnak sorozatunk második részében is.

A történelemnek iránya és célja van – tanította Szent Ágoston az *Isten városáról* című átfogó művében. És ha ez igaz az egész történelem folyására, akkor igaz minden ember és minden család életére és történetére is. Így, ha végigtekintünk a történelmen, Isten gondviselésének nyomát is felfedezhetjük benne, láthatjuk, hogy miként hatott Isten gondviselő kegyelme egy-egy emberi közösség fejlődésére. A történelem tehát magán hordozza Isten ujjlenyomatát, ugyanakkor az emberi gyengeséget is. Különösen igaz ez minden ember közösség történetére, legyen az baráti társaság, egy nemzet, vagy akár egy szerzetesi család.

Az ágostonos szerzetesi család életében is lépten-nyomon tetten érhetjük a gondviselés jelenlétét. A gondviselés csodája már önmagában az a tény is, hogy bár Ágoston halála után egy éven belül szinte a földdel tették egyenlővé a várost, ahol ő püspökként, lelkipásztorként, szerzetesként élt, ma mégis beszélünk róla. Hála Istennek, szerzetesársai közül többen, a regulával a szívükben és a zsebükben, elindultak Dél-Itália felé, hogy az Ágostontól örökölt életformát ott éljék tovább. Így a regula

fennmaradt, először nem mint kizárólagos szabályzat egy közösség számára, hanem mint egy-egy monostor mérvadó lelki olvasmánya, sok más szabállyal együtt. Mai korunkból visszanézve talán furcsának tűnhet, hogy az akkori szerzetesek életében a különféle regulák inkább voltak gondolatébresztő olvasmányok, amelyek segítettek Krisztus-kapcsolatuk elmélyítésében, mintsem szigorú szabályzatok, „házirendek”. Talán ezért is szerette meg sok monostor Ágoston reguláját a 6. századtól fogva, mert lelkileg épületes olvasmányként szívesen olvasták és hallgatták a szerzetesek, akár Benedek, Eugippius, Nagy Szent Bazil vagy más szentek reguláival együtt. Ezt az időszakot nevezték a szerzetesség történetében a „regula mixta” korszakának, amikor minden közösség maga döntötte el, mely szerzetesi szabályokból szeretne meríteni. Így érkezünk el a 9. századba, amikor Nagy Károly idejében, Anáni (Aniane) Szent Benedek tevékenysége kapcsán kimondták: minden szerzetesnek Benedek reguláját kell követnie, aki nem azt követi, ne nevezzük szerzetesnek. Így az akkor az ágostoni regula szerint élő monostorok új nevet kaptak, s a szerzeteseket onnantól kezdve kanonokoknak nevezték, mivel a kanonok jelentése „szabályok szerint élő klerikus”. Így születtek meg az ágostonos kanonoki monostorok – olyan, az ágostoni regulát követő szerzetesi közösségek, amelyek között nincs szervezeti kapcsolat, mindegyik a maga módján és hagyományában követi Szent Ágoston reguláját. Ezek közé a monostorok közé tartozik Európa legrégebbi, ma is működő szerzetesháza, a Szent Maurícius Ágostonos Kanonoki Apátság, ahol 515-ben te-

lepedtek le a kanonokok, azért, hogy a Szent Maurícius (Móric) ókeresztény vértanú sírjához érkező zarándokokról gondoskodjanak, és tegyék ezt egészen napjainkig. Izgalmas belegondolni, hogy akkor még Szent Benedek valószínűleg meg sem írta híres reguláját, miközben Ágoston regulája már közel száz éve szolgált a szerzetesek életének vezérfonalául.

Ágoston regulája egyre északabbra is eljutott, mind több monostor követte a szabályzatot, és vált így ágostonos kanonoki monostorrá. Talán az egyik legismertebb közülük a Nagy Szent Bernát-hegyi ágostonos kanonokrendi apátság a mai svájci–olasz–francia határon, ahol a kanonokok hegyimentéssel és az utazókról való gondoskodással szolgálták és szolgálták ma is Istent és felebarátaikat. Ők voltak azok, akik kitenyésztették a híres bernáthegyi kutyát, amely első sorban szolgálatukban segítette őket.

Az ágostonos kanonoki monostorok száma gombamód szaporodott szerte Európában, s ez a növekedés egészen a 15. századig tartott. Ebben a korszakban az önálló monostorok közül több szerzetesrendbe tömörült. Így alapította meg Szent Norbert 1121-ben a premontrei kanonokrendet, amely az ágostonos kanonokrendek közül ma is a legnagyobb létszámú és elterjedésű az egész világon. De ekkoriban tömörültek kongregációba Szent Ágoston reguláját követve a lateráni kanonokok, a párizsi Szent Viktor-apátság kanonokjai, vagy a Szent Keresztről nevezett kanonokok. Az ágostonos kanonokok közül tartozott Kempis Tamás is, a *Krisztus követése* című, világhírű könyv szerzője, vagy Boldog Ruysbroeck János, akinek a *lelki menyegző* című műve a középkori *devotio moderna* (modern

jámborság) mozgalom egyik legszebb alkotása. Mindkét híres szerző könyve ízig-vérig ágostoni szellemben íródott – a lelki élet szépségén elmélkedve, szabályozott (kanonoki) keretek között szeretné megismertetni Istent és istentapasztalathoz segíteni a lelki élet iránt fogékony olvasókat.

A 13. századtól az ősi, kanonoki ágostonosság mellett feltűnt egy újabb életforma is, amelynek követői közül egyre többen kezdték életük vezérfonalának tekinteni Szent Ágoston reguláját, ők pedig a remeték voltak. A 11. századtól mindinkább erősödött Európában a remeteszmény, és egyre többen érezték hivatást a világtól elvonult, közösségi imádságban és kétkezi munkában megélt hétköznapiakra. Ezek eleinte saját, kezdetleges szabályzatokat alkottak, majd amikor létszámuk már nagyjából meghaladta a tizenöt főt, legtöbbször egy püspök hagyta jóvá a létezésüket, sokszor érvényesnek elismerve az általuk írt rövid „házirendeket” is. Más esetek-

ben maga a püspök írt számukra szabályzatot. III. Ince pápa azonban megelégtelte a szerzeteséletnek ezt a fajta átláthatatlanságát, és 1215-ben a IV. Lateráni Zsinaton valamennyi szerzetesközösségnek előírta, hogy három regula közül válasszon: vagy Ágostonét, vagy Benedekét, vagy pedig az akkor egészen új Szent Ferenc-i élet-szabályt. A korszak újonnan alakult szerzetesrendjei közül így kerültek (sokszor nem önszántukból, hanem pápai utasításra) az ágostonos nagycsaládba a domonkosok, a pálosok, a szerviták, később az irgalmasrendiek és az alexiánus testvérek. Azokból a kis közösségekből, amelyek addig vagy független kis remeteségekben követték Szent Ágoston reguláját, vagy más, a Szentszék által jóvá nem hagyott regulát követték, 1256-ban IV. Sándor pápa létrehozta az Ágostonos Remeték Rendjét. Ez az a szerzetesrend, amely már nem az addigi ágostonos kanonokrendek sorába tartozik, hanem a koldulórendek közé tagozódott és tagozódik be ma is. Ez az a szerzetesrend, amelynek tagjai ugyanúgy atyjukként tekintenek Szent Ágostonra, mint a kanonokrendiek, és akiknek a Jótanács Anyjáról nevezett chicagói rendtartományába 1977-ben belépett Szent Ágoston fiai közé Robert Prevost, a mai XIV. Leó pápa. Ennek a tartománynak mai előjárója, Anthony Pizzo atya így ír rendtársáról, a pápáról: „Úgy tekintünk rá, mint hídépítőre, akinek lelkesége Szent Ágostonban gyökerezik, és mint aki az egész úton lévő Egyház útítársa. Megtiszteltetés számunkra, hogy ő is egy közülünk, olyan testvér, aki Szent Ágoston rendjének nyughatatlan szívében formálódott.”

Boldvai M. Bertalan
premontrei szerzetes

HÍREK KÉPEKBEN

• **Boldog Kalkuttai Teréz anyja**
1986-os magyarországi látogatását megörökítve mutattak be szentmisét és helyeztek el emléktáblát a budapest-felsővízvárosi Szent Anna-templom Loretói kápolnája bejáratánál május 25-én. Teréz anyja látogatása az akkor itt működő Szent Anna Otthon lakóinak szólt.

• **A Magyar Máltai Szeretetszolgálat** pátyi Csilla Háza speciális szükségletű fiatalok otthonának udvarán a Kerámia Műhellyel közös tavaszünnepet tartottak május 15-én. Ez a program az első állomása volt annak a sorozatnak, amely nyáron fellépésekkel, bemutatókkal, koncertekkel és később a jövő évi Befogadás Hangja Fesztivál előkészületeivel folytatódik.

• **A Budapesti Katolikus Intézmény-fenntartó Központ** *Naphimnusz 800* címmel rajzpályázatot hirdetett általános és középiskolás diákok részére, Erdő Péter bíboros fővédnökségével. A díjátadót május 22-én tartották a Szent Lőrinc Katolikus Iskolában, amelyre a főpásztort is meghívták. A bíboros látogatást tett a Liliomkert Katolikus Óvodában is (*képünkön*).

Képeikkel az evangéliumot hirdetik

A Magyar Kurír sajtófotó-kiállítása Szombathelyre érkezett

(Folytatás az 1. oldalról)

A tárlat eddig Esztergomban (Keresztény Múzeum), Győrben (Triangulum Galéria), Budapesten (Szent Angéla ferences iskola), Kazincbarcán (Don Bosco Sportközpont) és Szegeden (Dóm Látogatóközpont) volt látható. A nagy sikerű kiállítás célja, hogy a fotóművészet eszközeivel bemutassa az egyházi élet örömteli, felemelő vagy éppen megható pillanatait. A képek nemcsak dokumentálják az egyházi eseményeket, hanem a hit és a közösség mélyebb rétegeibe is bepillantást nyújtanak.

A kiállítás megnyitóján Maurer Péter, a Martineum igazgatója nagy ajándéknak nevezte, hogy Merényi Zita és Lambert Attila képei Szombathelyre is elérkeztek. Mi a különleges ezekben a fotókban? – tette fel a kérdést. – Az, hogy nemcsak a képeken látható emberek lelke sugárzik, hanem az alkotóké is. Azoké, akik a fényképeket elkészítették.

A tárlatot Székely János szombathelyi megyéspüspök nyitotta meg. Kiemelte: a *Magyar Kurír* a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (MKPK) félhivatalos hírportálja, itt jelenik meg minden fontos információ, minden, a hazai Katolikus Egyháztól származó hivatalos dokumentum, híradás. Ezenkívül persze nagyon sok más is olvasható a portálon – tette hozzá a főpásztor és nagyon fontosnak nevezte a *Magyar Kuríron* megjelenő képeket. Elmondta, hogy a *Bibliában* sok olyan pillanat van, amikor a látásból születik a hit. Jézus feltámadásakor Péter és a másik tanítvány, akit Jézus kedvelt, bemennek a sírba, és a lepleket látva János „láta és hitt”. Székely János püspök felidézte, hogy kamaszként kétszer is látta Teréz anyát. Ráncos arca elsöre nem nyújtott túlságosan esztétikus látványt, ám ahogyan nézte, néhány másodperc múlva felragyogott a ráncos arcon a jóság, a szépség, a sok fájdalom, amit hordozott, a rengeteg szeretet, és maga az üzenet: az evangélium öröme.

A főpásztor elmondta azt is, kispapként volt egy évfolyamtársa, aki korábban egy nyugati áruházláncnak volt a második, dúsgazdag embere, ateista. 1991 augusztusában, Szent II. János Pál pápa magyarországi apostoli látoga-

tásán tévén nézte az eseményeket. Elcsodálkozott, hogy mennyi hiteles, jó arcot, szép családot lát. Az igazi nagy fordulatot a Hősök terei pápai szentmise hozta el számára: úgy érezte, a hatalmas tömeg fölött van valami titok. Néhány

nap múlva elment egy templomba, hogy szeretne megkeresztelkedni. Nem sokkal később már egyértelműen érezte: Isten papnak hívja. Nem teológiai előadások térítették meg, hanem arcok és a hatalmas tömeg. „Látta, és hitt.”

A szombathelyi megyéspüspök megköszönte Merényi Zitának és Lambert Attilának, hogy „érző szívvel, hittel, megrendültséggel, alázattal elkapják ezeket a pillanatok. Evangélium-hirdetést végeznek képeik által: nagyon erős és hiteles evangéliumi üzenet megy át rajtuk keresztül.”

A megjelenteket ezután Kuzmányi István, a *Magyar Kurír* és az *Új Ember* igazgató-főszerkesztője is köszöntötte. Külön felhívta a jelenlévők figyelmét arra a fotóra is, amely 2018 májusában készült, közvetlenül Brenner János boldoggá avatása után: a képen Brenner József atya látható, amint kilép a rábakhelyi kegyhelyről testvére csonterekléjével.

Az ünnepélyes megnyitót a MAGnificat Zenekar előadása kísérte (Varga Mónika – ének, Bellák Miklós – gitár, Lambert Attila – zongora).

A fotókiállítás május 21. és július 15. között ingyenesen tekinthető meg az akadémia nyitvatartási idejében, minden nap 6–22 óráig.

Bodnár Dániel
Fotó: Merényi Zita

A békéért imádkoztak Lourdes-ban

Képriport a 65. Nemzetközi Katonai Zarándoklatról

Ünnepi szentmisével zárult a 65. Lourdes-i Nemzetközi Katonai Zarándoklat a Szent X. Piusz föld alatti bazilikában május 18-án. Berta Tibor dandártábornok, katolikus tábori püspök szerint a zarándoklat résztvevői továbbviszik az evangéliumi üzenetet.

A háromnapos zarándoklat csúcspontjának számító ünnepi liturgiát Antoine de Romanet, a francia fegyveres erők tábori püspöke vezette. „A remény zarándokai” mottó jegyében megtartott szertartáson hangsúlyozta: a 65. Lourdes-i Nemzetközi Katonai Zarándoklat és a záró szentmise egyaránt a katonák lelki megerősítését, a béke iránti elköteleződés elmélyítését és a nemzetek közötti bajtársiasság fenntartását igyekezett előmozdítani. A szentmisén több mint tizenötezer katona és hozzátartozója vett részt, mintegy negyven nemzetet képviselve.

A szertartás után a zarándoklaton részt vevő nemzetek diplomáciai és egyházi küldöttségei csoportképet készítettek. A több mint kétszáz főből álló magyar zarándokcsapat szintén hivatalos fotózáson vett részt a Szeplőtelen Fogantatás-bazilika előtti téren. Ezt követően Mihóczy Zoltánaltábornagy, a Honvéd Vezérkar főnökének területvédelmi helyettese és Berta Tibor dandártábornok, katolikus tábori püspök

elismeréseket adott át a zarándoklat szervezőinek. A program nemzetközi búcsúünnepséggel zárult. A magyar delegáció tagjai két honvédségi szállítógéppel tértek haza május 18-án, vasárnap késő este Budapestre és Kecskemétre.

Berta Tibor a *honvedelem.hu* kérésére összefoglalta: azok, akik évről évre részt vesznek a lourdes-i zarándoklaton, képesek megvalósítani az evangélium üzenetét a mindennapokban. „Jézus Krisztus példabezédeihez és tanításaihoz igazodva azt lehet mondani a zarándokoknak, hogy ők a kovász, a mécses, az apró mag, akik továbbviszik az evangéliumot azokhoz is, akik nem lehettek jelen Lourdes-ban” – fogalmazott a püspök. Hozzátette: a résztvevők ha-

zatérve az Egyház és Krisztus arcát tudják megmutatni saját közösségeiknek. Berta Tibor először 1994-ben vett részt a zarándoklaton; azóta több mint huszonöt alkalommal látogatott el a Pireneusok előhegységében fekvő kegyhelyre. Mint elmondta: a zarándoklat képes évről évre új üzenetet hordozni. „Más a mottó, más az üzenet, más katonákkal érkezünk. Lourdes is mindig más arcát mutatja.” A magyar résztvevő az elmúlt években egyre nagyobb lelki elmélyültség és alaki fegyelem jellemzi – tette hozzá a tábori püspök.

Navarrai Mészáros Márton
Fotó: Kormány Gábor
Forrás: Katolikus Tábori Püspökség